

Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület

2024
2027

Helyi Fejlesztési Stratégia

TERVEZET

„Értékőrző, megmaradó vidék”

Készítette: ZZSZ HACS munkaszervezete

2024. február 7.

Tartalom

Rövidítések jegyzéke.....	3
Bevezetés.....	4
1. A HFS és a KAP ST kapcsolata.....	5
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése.....	6
3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	8
4. Horizontális célok.....	10
4.1 Esélyegyenlőség.....	10
4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem.....	11
5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések.....	11
6. Külső koherenciák azonosítása.....	13
7. Helyzetfeltárás.....	15
7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása.....	15
7.2 SWOT analízis.....	19
8. A stratégia beavatkozási logikája.....	20
8.1 A stratégia jövőképe.....	20
8.2 A stratégia célhierarchiája.....	20
9. Cselekvési terv.....	21
9.1 Az intézkedések leírása.....	21
9.2 Együtműködések.....	25
9.3 Kommunikációs terv.....	26
9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek.....	27
10. Monitoring és Indikátorok.....	28
10.1 Monitoring.....	30
10.2 Az indikátorok megadása.....	30
11. Indikatív pénzügyi terv.....	32
Mellékletek.....	33

Rövidítések jegyzéke

EU	Európai Unió
HACS	Helyi Akciócsoport
HBB	Helyi Bíráló Bizottság
HF	Helyi Felhívás
HFS	Helyi Fejlesztési Stratégia
IH	Irányító Hatóság
KAP	Közös Agrárpolitika
KAP ST	Közös Agrárpolitika Stratégiai Terv
LEADER	Közösségi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében
SWOT	Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzés módszer
VP	Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020
ZZSZ HACS	Zala Zöld Szíve Helyi Akciócsoport vagy Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület
TCS	Tervezői Csoport
TO	Támogatói Okirat
TK	Támogatási kérelem
ITP	Integrált Területi Program
TÁRKI	TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt.
ÚMVP	Új Magyarország Vidékfejlesztési Program

Bevezetés

A 2023-2027-es programozási időszakot felölelő agrár-vidékfejlesztési ciklusban, a KAP ST keretében, az előző programozási időszakokhoz hasonlóan, a vidéki térségek LEADER program által történő támogatása új HFS-ek összeállítása alapján, koordinált módon történik. Jelen dokumentum kiemelt feladata, hogy a ZZSZ HACS területén a jelenlegi viszonyok felmérése után meghatározza azokat a támogatási lehetőségeket és célokat, amelyek a tervezési terület fejlesztését képesek biztosítani.

A ZZSZ HACS tervezési területe a 2021-2024-es európai uniós tervezési időszakban 40 db, dél-zalai településre terjed ki. Ezek többsége több szempontból is hátrányos helyzetű, elmaradott település, melyekben az eszkalálódó válságjelenségek hatására sok esetben már a megmaradás a tét. A HFS általános célja éppen ezért vidékünk megmaradásának, értékeink megőrzésének biztosítása a Cselekvési Tervben meghatározottak szerint. Mindezt a LEADER Program szellemiségével összhangban, a civil, a vállalkozói és az önkormányzati szféra támogatásával igyekszünk elérni.

A stratégia eredményességének biztosítása érdekében a tervezés során figyelembe vettük a célterület erőforrásait, erősségeit és gyengeségeit, a társadalmi egyeztetés során hozzánk beérkező kezdeményezéseket és véleményeket, az EU és az IH elvárásait. A stratégia elkészítése 2022. decemberében vette kezdetét. Az erre irányuló munkát az e célra létrehozott ad-hoc munkacsoport, az úgynevezett Tervezői Csoport és az egyesület Elnöksége koordinálta. A HFS tervezete a fejlesztési források korlátossága miatt csupán 3 db intézkedést, 2 db kis költségvetésű saját projektet tartalmaz.

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

A KONKRÉT KAP-CÉLKITŰZÉS kódja és leírása

SO8 - A foglalkoztatásnak, a növekedésnek, a nemek közötti egyenlőségnek – és többek között a nők mezőgazdasági tevékenységekben való részvételének –, a társadalmi befogadásnak és a helyi fejlesztésnek az előmozdítása a vidéki térségekben, a körforgásos biogazdaságot és a fenntartható erdészetet is beleértve.

Az EREDMÉNYMUTATÓ kódja és leírása

R.38 A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

A KAP ST „RD57_R15_LDR_77 - LEADER stratégiák elkészítése és végrehajtása” megnevezésű beavatkozása tartalmazza a LEADER támogatáshoz kapcsolódó kereteket.

Ez a beavatkozás a vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztésében jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő vagy megalakuló HACS-ok számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACS-ok a KAP ST céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési igényeknek megfelelő HFS-t dolgoznak ki. Az IH által jóváhagyott HFS-ben a HACS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACS-ok kizárólagos feladata és felelőssége, amelyhez a beavatkozás biztosítja a szükséges pénzügyi keretet. Amennyiben egy HFS a kiválasztási kritériumok alapján nem fogadható el az IH által, az visszaküldésre kerül javítás céljából az érintett HACS részére.

A HACS működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett, a HACS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása és segítése úgy, hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megfelelően, továbbá a HFS közösség általi kidolgozása és megvalósítása, valamint a hálózatépítés más HACS-okkal belföldön és a határon túl. Ennek keretében a HACS-ok támogathatják a projekttervek pályázattá történő kidolgozását is, amennyiben a projekt megvalósítása a HFS céljaihoz illeszkedik.

A LEADER program hét alappilléreinek megvalósítása

- 1) Területalapú megközelítés: A ZZSZ HACS stratégiája a 2023-2027-es uniós tervezési időszakra vonatkozóan 40 db dél-zalai településre vonatkozóan került kidolgozásra. A HACS illetékességi területe összefüggő egységet képez. Egyedül Letenye rendelkezik városi jogállással, minden más településünk község. A településszerkezet tipikusan aprófalvas, így a magas településszám mellé alacsony népességszám társul.
- 2) Alulról építkező megközelítés: A civil, önkormányzati és vállalkozói szféra, illetve magánszemélyek részéről hozzánk eljuttatott projekttervek, az egyes szférákat érintő egyeztetések, fórumok mind azt a célt szolgálták, hogy a HFS alapvető irányait a helyi igények mentén tudjuk kijelölni. Ezzel biztosítani tudtuk az alulról való építkezés elvének megvalósítását a stratégiaalkotás során.
- 3) Innovativitás: A HFS nem titkolt célja, hogy felkarolja azokat az innovatív kezdeményezéseket, amelyek a térség gazdasági, társadalmi fejlődéséhez, a fenntartható természeti környezet megőrzéséhez képesek hozzájárulni. A szűkös fejlesztési forráskeret éppen az ilyen típusú projektek támogatásán keresztül használható fel a leghatékonyabban. Az innovációt a lehetséges kedvezményezettek dimenziójában értelmezzük, vagyis az ő szintjükön kell újak, egyedinek lennie fejlesztésnek.
- 4) Integrált megközelítés: A stratégiaalkotás során az integrált megközelítés elvére is tekintettel voltunk, hiszen a cselekvési tervben úgy kerültek az egyes intézkedések megfogalmazásra, hogy azok általában tág teret adnak a különböző gazdasági és társadalmi ágak, csoportok közötti együttműködésre.
- 5) Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: A ZZSZ HACS a 2023-2027-es ciklusra vonatkozóan úgy alakította ki stratégiáját, hogy abban a rendelkezésre álló források felhasználásának tekintetében érvényesüljön a decentralizáltság elve. Ezt szolgálták azok a projektrendezvények, megbeszélések, melyek a különböző szférák, pályázói csoportok, gazdasági ágak érdekeinek becsatornázását szolgálták. A HFS megvalósításához kapcsolódó döntéshozói, irányítási

rendszerek is decentralizált módon kerülnek felállításra, ezekben mindhárom szféra képviselői részt tudnak venni, az egyes szférák pedig nem gyakorolnak túlnyomó befolyást a többiekhez képest.

- 6) Hálózatépítés, együttműködés: Egyesületünk megalakulása óta építi kapcsolatrendszerét határon belül és túl annak érdekében, hogy ezáltal jó gyakorlatokat, példákat ismerhessünk meg. A hálózatépítés és együttműködés jelen HFS-nek is fajsúlyos eleme, több tervezett intézkedés éppen erre épül. Mind HACS-ok közötti térségi, mind pedig nemzetközi együttműködések tervezünk, ezek egy része a LEADER program keretein is túl lép (INTERREG).
- 7) Helyi partnerség(ek), HACS-ok helyi szintű szerepvállalása: Stratégiánk teret enged a HACS-on belüli partnerségek létrejöttének, melynek egyik katalizátora éppen a ZZSZ HACS. Szeretnénk, ha a térségen belüli együttműködés tovább mélyülne és minél szélesebb körűvé válna, ezért megfogalmazásra kerültek olyan intézkedések is a cselekvési tervben, melyek e törekvéseket támogatják.

Irányadó jogszabályok:

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/1060 RENDELETE az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízumpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2021/2115 RENDELETE a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

A ZZSZ HACS a 2023-2027-es uniós tervezési időszakra vonatkozó HFS tervezésekor nagy hangsúlyt fektetett a nyilvánosság biztosításra, illetve a helyi társadalom minél szélesebb körű bevonására. Mindezt több módon igyekeztünk megvalósítani:

1. Weboldal működtetés: Egyesületünk honlapján folyamatosan közzétettünk minden releváns információt az új stratégia tervezése kapcsán. Itt osztottuk meg a projektötlet adatlapokat is, melyeket a honlapon keresztül is be lehetett nyújtani. Ennek eredményeképpen 52 db projektötlet érkezett be, melyek a TCS által tematizálásra kerültek. Témakörüket tekintve ezek nagy szórást mutattak, de ennek ellenére meg lehetett határozni belőlük néhány fókuszpontot: pld. civil rendezvények, innovációra épülő fejlesztések. Mindezek alapján a projektötlet adatlapok hozzájárultak a Cselekvési Tervben meghatározott fejlesztési irányok meghatározáshoz.
2. HFS tervezési fórumok, fókuszcsoport megbeszélések: Az igények pontos felmérése, illetve a TCS előzetes elképzeléseinek tesztelése érdekében több fórumot és fókuszcsoport megbeszélést tartottunk. Szerveztünk általános és szférák szerint differenciált megbeszéléseket egyaránt. Ezek a rendezvények ismételten visszaigazolták a személyes kommunikáció hatékonyságát. 2022. decemberétől kezdődően került sor az ilyen típusú megbeszélésekre, mindösszesen 5 db-ra.
3. Tervezői Csoport egyeztetések: A Tervezői Csoport (TCS) 4 taggal működött a HFS megalkotásának szakaszában. Valamennyi érintett tagja több éves, évtizedes projekt tapasztalattal rendelkezik, jól ismeri a pályázati rendszert, korábban már tapasztalatot szerzett más stratégiák összeállítása terén is és felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Fontos kiválasztási szempont volt az is, hogy a TCS-ban olyan emberekre volt elsősorban szükség, akik alapos ismeretekkel rendelkeznek a helyi viszonyokról. A tagok kiválasztásakor elsődleges szempont a szakmai tudás és a tapasztalat volt, azonban a nemek közötti esélyegyenlőségre is sikerült figyelniünk, így a 4 tag közül 2 fő hölgy volt. A TCS eredményes munkát végzett, sikerült összeállítani a helyzetfeltáráshoz igazított, igényekre épülő stratégia vázát. Ennek érdekében számos megbeszélésre került sor, melyek döntően online formában valósultak meg a fizikai elérés korlátainak legyőzése érdekében.
4. Régiós és megyei szintű egyeztetések: A HFS tervezéssel kapcsolatban a megyei szintű egyeztetések már 2022. decemberében megkezdődtek, amikor Zalaszentgróton találkoztak az érintett LEADER HACS-ok. Ezt egy második,

immár online formában lezajlott egyeztetés követte 2023. január 11-én a ZZSZ HACS szervezésében. Mindezekkel párhuzamosan régiós megbeszélésekre is sor került, a legutóbbi régiós munkacsoport megbeszélés Gyenesdiáson 2023.09.27-én zajlott le. Ezeken egyesületünk minden alkalommal részt vett.

Törekedtünk arra, hogy a program célcsoportját alkotó helyi lakossággal folyamatos és lehetőség szerint minél szélesebb körű kapcsolattartást alakítsunk ki. E célból munkaszervezetünk munkatársai folyamatosan elérhetőek voltak – és a LEADER program megvalósítása során a jövőben is azok maradnak - telefonon, emailen vagy személyes megkeresések révén. Ez a fajta kommunikáció számos értékes információval gyarapította a HFS elkészítéséhez szükséges tudásbázist. Mindezt a munkaszervezeti iroda működtetésével tudtuk elsősorban elérni.

A koncepcióalkotás és tervezés során abból indultunk ki, hogy mivel a HACS területe – néhány településtől eltekintve – hátrányos helyzetű, kedvezményezett járásban található, vagy maga a település tekinthető hátrányos helyzetűnek, ezért szakmailag az a helytálló, ha a teljes térségi lakosságot hátrányos helyzetűnek tekintjük. Az itt élők egészségét érinti ugyanis az általános szolgáltatáshiány, a kulturális hátrányos helyzet, a hiányos infrastruktúra stb. A HACS területe Magyarországon belül egy leszakadó periférikus terület, mely komoly társadalmi, gazdasági és részben természeti problémákkal küzd, ami az itt élők egészségét kollektíven sújtja.

Ennek a hátrányos helyzetnek egyik jellemzője a gyenge civil szféra is. Éppen ezért a civil szervezetekkel külön is felvettük a kapcsolatot, azért, hogy érdekeik kellő módon érvényesülni tudjanak a stratégiaalkotásban. Általuk térségünk aktív közösségeit tudtuk bevonni a tervezésbe.

	Helyszín	Dátum	Témák	Részt vevők száma
Fórumok	Kerkaszentkirály	2023. január 13.	Önkormányzatok igényeinek megjelenítése a HFS célrendszerében / HFS draft véleményezése	5
	Kerkaszentkirály	2023. január 30.	HFS célrendszerének megvitatása	12
	Kerkaszentkirály	2023. június 8.	A Hegyháti Örökség Program folytatásának lehetőségei a 2023-2027-es időszakban a HFS tervezés tükrében	14
	Kerkaszentkirály	2023. augusztus 9.	A Hegyháti Örökség Program folytatásának lehetőségei a 2023-2027-es időszakban a HFS tervezés tükrében	16
	Becsehely	2023. szeptember 8.	Civil szervezetek érdekeinek megjelenítése a HFS célrendszerében	12
	Kerkaszentkirály	2023. szeptember 29.	HFS tervezet áttekintése, elfogadása	4

Munkacsoporti/ Tervezői ülések, megbeszélések	Kerkaszentkirály	2022.12.09	Projektötlet adatlapok áttekintése, feladatmeghatározás	7
	online tér	2023.01.05.	Fókuszpont javaslatok áttekintése	4
	online tér	2023.01.12.	HFS draft verzió összeállítás	4
	online tér	2023.06.07.	HFS draft verzió módosításainak áttekintése, feladatkiosztás	4
	online tér	2023.08.25.	HFS tervezet összeállítása a HFS konzultáción kért módosítások alapján	4
	Kerkaszentkirály	2023.09.06.	HFS tervezet intézkedéseinek kidolgozása	7
	online tér	2023.09.29.	IH kérdés-válaszok alapján HFS tervezet áttekintése, módosítása	4

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

A KAP ST-ben foglaltak szerint - folytatva a 2014-2020-as programozási időszak gyakorlatát - a LEADER beavatkozás területi hatálya lefedi az ország összes vidékinek minősülő települését. A HFS-sel lefedni kívánt terület lakosság száma minimum 10 ezer fő és maximum 150 ezer fő lehet, és egy település csak egy HACS-hoz tartozhat.

a) A lefedni kívánt települések mérhető jellemzői, összefoglaló adatai (pl. területméret, lakosság szám).

A Zala Zöld Szíve HACS tervezési területe a 2023-2027-es Európai Unió tervezési időszakban a következő 40 település közigazgatási területére terjed ki: Bánokszentgyörgy, Bázakerettye, Becsehely, Borsfa, Bucsuta, Csertalagos, Csörnyeföld, Dobri, Eszteregnye, Fűzvölgy, Gutorfölde, Homokkomárom, Kerkaszentkirály, Kerkateskánd, Kiscsehi, Kistolmács, Lasztonya, Letenye, Lisperzentadorján, Lovászi, Maróc, Molnári, Murarátka, Muraszemenye, Oltárc, Petrivente, Pusztamagyaród, Rigyác, Semjénháza, Szécsisziget, Szentlisló, Szentmargitfalva, Szentpéterfölde, Tormafölde, Tornyiszentmiklós, Tótszentmárton, Tótszerdahely, Valkonya, Várfölde, Zajk.

A ZZSZ HACS által lefedett terület állandó lakossága 2022. január 1-jei KSH adatok szerint 20.742 fő, míg lakónépessége 19.630 fő, a célterület nagysága pedig 552,91 km².

b) Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek, összefogások.

A 2014-2020-as uniós ciklusban valósult meg a „Hátrányból előnyt - önszerveződő közösségek a fenntartható fejlődésért a Mura-Kerka régióban” című EFOP projekt (EFOP-1.3.5-16-2016-00007), mely a HACS településeinek hátrányos kulturális és szociális helyzet mérséklését szolgáló akciók megvalósítását célozta a hagyományok megőrzése és a térségi identitás erősítése érdekében. A projektet teljes egészében megvalósult, elszámolása megtörtént.

„SENS NETWORK” címmel, szlovén-magyar INTERREG projektet valósítottunk meg. Ennek célja egy a szociális vállalkozásokért tevékenykedő nemzetközi mentorhálózat életre hívása volt. E projektben partnerként vettünk részt, a

vezetőpartneri feladatokat a szlovén Ustanova Lokalna Razvojna Fundacija za Pomurje szervezet látta el. A projektet lezártuk, elszámolása megtörtént.

Jelenleg (2024. január) még két le nem zárt projektünk van. Az egyik a TOP-5.3.1-16-ZA1-2017-00006 számú, a „Muramenti dombhátak cselekvő közösségei” címet viselő fejlesztés, amelyben partnerként veszünk részt. Ennek elsődleges célja az átalakított hegyháti gazdálkodás mellé az adekvát hegyháti társadalmi, közösségi élet kialakításának segítése, annak érdekében, hogy a gazdasági diverzifikálás mellett elősegítse a helyi közösségek megerősödését, növelje az egymás iránt és a térség fennmaradása iránt érzett felelősséget. E projekt kapcsán a ZZSZ a saját projektrészét teljesítette, elszámolását benyújtotta, a projekt zárása előtt állunk!

A másik projekt LEADER térségek közötti együttműködés, mely az „Új utakat keresve - tudástranzfer a szelídgesztenye termesztés új lehetőségei tárgyában” címet viseli. Ennek konzorciumvezetője egyesületünk. A projekt megvalósítása megkezdődött, azonban a pályázat benyújtása és a TO kézhezvétele között eltelt hosszú idő alatt bekövetkező építési költségnövekedés sokáig hátráltatta a projekt építéssel járó elemeinek megvalósítását. 2023. júniusában változásbejelentés során kezdeményeztük a pályázat műszaki tartalmának módosítását, azonban erre még nem érkezett válasz. A projekt a térségünkben nagy hagyománnyal rendelkező szelídgesztenyetermesztés megújítását, népszerűsítését és egy ehhez kapcsolódó tudásbázis létrehozását igyekezett biztosítani.

Fontos kiemelnünk, hogy a 2014-2020-as uniós tervezési időszakban dolgozta ki egyesületünk Hegyháti Örökség Programját, melynek megvalósítását részben az ekkor megfogalmazásra került LEADER pályázati felhívások is szolgálták. E program azonban egy hosszútávú koncepció, mely túlmutat magán a LEADER programon is, ezért megvalósításába más pályázati források is bevonásra kerültek. Célrendszere a 2023-2027-es időszak HFS-ban is visszaköszön. Általa egy olyan, a helyi társadalom számára (is) fontos problémára – a szőlőhegyek eltűnése – igyekszünk hatékony választ adni, mely jelen tervezési ciklus elvárt céljai kapcsán is komoly jelentőséggel bír (pld. klímaadaptáció, környezetvédelem, megújuló energiák alkalmazása, vízvisszatartás). (A program rövid ismertetőjét a HFS 3. számú melléklete tartalmazza!)

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítélt támogatási összeg	Megvalósítás állapota
Nyugat-Dunántúli HACs Akadémia - LEADER térségek közötti együttműködési projekt: A projekt célja a nyugat-dunántúli LEADER helyi akciócsoportok kompetencia és közösségfejlesztése volt. A projekt során különféle ismeretterjesztő előadásokra, gyakorlati képzésekre, csapatépítő rendezvényekre került sor, továbbá elkészült egy, a helyi eredményeket bemutató kisfilm és kiadvány is.	Őrség Határok Nélkül Egyesület (konzorciumvezető)	1.166.499 Ft	Megvalósított
	Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület	1.324.508 Ft	Megvalósított
	Alpokalja Fertő-táj Vidékfejlesztési Egyesület	1.112.130 Ft	Megvalósított
	UTIRO LEADER Egyesület	2.554.038 Ft	Megvalósított
	Szigetköz Moson-sík LEADER Egyesület	1.263.600 Ft	Megvalósított

Projekt rövid összefoglalója	Részt vevő tagok	Megítélt támogatási összeg	Megvalósítás állapota
Új utakat keresve - tudástranszfer a szelídgesztenye termesztés új lehetőségei tárgyában című projekt: A projekt megvalósítása során Kiscsehiben kialakításra kerül egy ún. gesztenye tudásközpont, hová összegyűjtjük a témához kapcsolódó szakirodalmat, marketing eszközök készülnek, beszerzésre kerülnek a gesztenyés kert karbantartásához szükséges eszközök, gépek, megvalósul egy gesztenyére fókuszáló rendezvény, illetve elkészül egy termelés technológiai leírás.	Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület	2.543.182 Ft	Részben megvalósult (módosítási kérelem elbírálására vár)
	Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért	2.793.189 Ft	Részben megvalósult (módosítási kérelem elbírálására vár)
	Kiscsehi Község Önkormányzata	13.909.970 Ft	Módosítási kérelem elbírálására vár
	Csömödér Község Önkormányzata	2.238.096 Ft	Módosítási kérelem elbírálására vár

c) Személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást elérhetővé tevő központ(ok) stb.

A Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület munkaszervezeti irodája Kerkaszentkirályon, a Petőfi Sándor utca 1. szám alatt található, mely az egyesület székhelye is egyben. A ZZSZ HACS a személyes kapcsolattartás, segítségnyújtás területén támasztott követelményeknek az irodában történő személyes ügyfélfogadással, telefonos és email-es kapcsolattartással, valamint saját honlap és Facebook oldal üzemeltetéssel tesz eleget.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A HFS tervezésekor kiemelt szempont az esélytudatosság kifejezése, a helyi szintű kapacitásfejlesztés, a vidéki szereplők bevonása, aktivizálása közösségi akciók, szemléletformálás, amely magában foglalja az esélyegyenlőség, a társadalmi befogadás és a szegénység elleni küzdelem témájú érzékenyítést, kapacitásfejlesztést.

A dokumentum nem közvetít szegregációt, valamint törekszik csökkenteni az egyes csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Kiemelt fontosságú a megkülönböztetés mentes kiválasztási rendszer: a HACS döntéshozó testületében (amely alatt a Helyi Bíráló Bizottságot értendő) legalább egy nő és legalább egy fiatal személy (legfeljebb 41. életévét még be nem töltött személy) szerepel.

Az EU alapelveinek mentén egyaránt biztosítani kell mindenki számára a minőségi, fenntartható és megfizethető szolgáltatásokhoz való egyenlő és időben történő hozzáférést, különös tekintettel, a fogyatékkal élőkre, a gyermekekre és a hátrányos helyzetű csoportokra.

A HFS tervezetében az alábbi átfogó esélyegyenlőségi elvek kerültek megfogalmazásra, illetve alkalmazásra:

- A tervezési térség hátrányos helyzetű kistelepüléseinek érdekérvényesítése céljából a HFS tervezését végző Tervezői Csoportban 50%-os súllyal képviseltetik magukat az ide kötődő TCS tagok.
- A ZZSZ HACs döntéshozó testületében (azaz az elnökségben) a civil, vállalkozói és önkormányzati szféra azonos súllyal jelenik meg.
- A 2023-2027-es uniós tervezési időszakra választandó HBB tagjai esetében ugyancsak biztosítani fogjuk azt, hogy egyetlen szféra se domináljon a többiekkel szemben. Ezen túlmenően pedig olyan HBB kerül létrehozásra, melyben a nemek közötti egyenlőség érdekében legalább egy női, illetve a fiatalok érdekeinek fokozottabb megjelenítése céljából legalább egy 41 évnél fiatalabb tag is megtalálható lesz. A fentieknek megfelelő HBB létrehozására a ZZSZ HACs végleges elismerése, a HFS elfogadása után kerül sor.
- A HFS-ben a helyi problémákra válaszként megfogalmazott megoldási javaslatok a hátrányos helyzetű csoportokat a térség teljes népességéként azonosítják. Ennek oka a ZZSZ HACs régióon belüli fokozott hátrányos helyzete, mely a helyi társadalom egészét mélyen érinti.

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A ZZSZ HACs Helyi Fejlesztési Stratégiája a hazai és Európai Uniók szabályozással összhangban olyan intézkedéseket fogalmaz meg, amelyekben érvényesülnek a fenntarthatósági és környezetvédelmi elvárások. Ez elsősorban a projektek kiválasztásakor alkalmazott értékelési szempontrendszer összeállításában jelenik meg. Preferálni kívánjuk azokat a fejlesztéseket, melyek a helyi életminőség javításán, a vállalkozások hatékonyabb működtetésén vagy a civil szervezetek közösségépítésén túl figyelembe veszik a fenntarthatóságot, a környezet értékeinek megővését, védelmét. Ezen keresztül ösztönözzük az energiahatékonyságot szolgáló, így a fenntarthatóság és környezetvédelem terén is pozitív hatással bíró fejlesztések megvalósítását, vagy éppen az olyan közösségi civil kezdeményezések megvalósítását, amelyek fókuszában ezek az elvek állnak. A szőlőhegyeken (zártkertekben) megvalósuló fejlesztések támogatása a hagyományos tájhasználat fenntartását, a tradicionális tájkép megőrzését és a kultúrtáj megmaradását is szolgálja térségi szinten, így ezekben is a fenntarthatóság és a környezetvédelem elveinek gyakorlati érvényesülését kell látnunk.

Mint ahogy az esélyegyenlőségi, úgy több esetben a fenntarthatósági és környezetvédelmi elvek sem az elsődlegesek bizonyos fejlesztéseknél – pld. a vállalkozásfejlesztési projektek esetében a legfontosabb szempont a gazdaságosság, a hatékonyságnövelés biztosítása. Mindez persze nem azt jelenti, hogy a fenti elvek ne tudnának megjelenni másodlagosan ezekben a projektekben is. A HFS-ben megfogalmazott intézkedések esetében a projekttervekben tervezzük előírni a fenntarthatósági és környezetvédelmi elvek megjelenésének bemutatását, így ennek értékelésével tudunk érvényt szerezni ezek gyakorlati alkalmazásának.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

- Eredményes intézkedések: HACs működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Helyi fejlesztések támogatása	VP6-19.2.1-100-8.1.9.-21	27	20	164.882.732 Ft	112%
Dombháti Gazdaságfejlesztési Program	VP6-19.2.1-100-8.1.3-17	44	18	115.853.509 Ft	66%
Térségi munkahelyteremtő szolgáltatásfejlesztések támogatása	VP6-19.2.1-100-8.1.6-17	4	2	27.369.724 Ft	100%

Dombháti turisztikai szolgáltatásfejlesztés	VP6-19.2.1-100-8.1.7-17	6	2	9.043.089 Ft	99%
---	-------------------------	---	---	--------------	-----

Eredményes intézkedésnek értékeljük a központi sablon alapján megjelent „Helyi fejlesztések támogatása” című, VP6-19.2.1-100-8.1.9.-21 kódszámú felhívást. A pályázók száma, a projektek minősége és a lekötés aránya igazolja ezt az állítást. Ez a kiírás a ZZSZ HACS Hegyháti Örökség Programjának megvalósítása terén is nagy jelentőséggel bír, mert a fejlesztések egy része a szőlőhegyi gazdálkodás megőrzéséhez, illetve új gazdálkodási módok meghonosításához járult hozzá. Jelentősége az innováció gyakorlati megvalósulásában is jelentős HACS szinten (pld. kivi ültetvény fejlesztése).

Annak ellenére, hogy a „Dombháti Gazdaságfejlesztési Program” című, VP6-19.2.1-100-8.1.3-17 számú felhívás esetében a lekötés csupán 66%-os, mégis eredményes intézkedésként értékeljük. Ennek oka, hogy a beérkezett támogatási kérelmek (TK) magas száma jelzi a kiírás iránti felfokozott érdeklődést. Az egyértelmű sikert az építőipari drasztikus áremelkedés törte derékba, ami miatt igen sokan léptek vissza mind a pályázat támogatása után, mind pedig TK szakaszban. Ugyanakkor a célrendszer láthatóan vonzó volt, ezzel magyarázható a széles körű érdeklődés.

A „Térségi munkahelyteremtő szolgáltatásfejlesztések támogatása” elnevezésű, VP6-19.2.1-100-8.1.6-17 kódszámú LEADER helyi felhívásunk az elvárt eredményt hozta. Sikerét abban kereshetjük, hogy e felhívással lehetett elnyerni a legnagyobb összeget gazdaságfejlesztési kiírásaink közül – maximálisan 15 millió Ft-ot-, valamint jól sikerült meghatározni a lehetséges vállalkozói kört is annyiban, hogy ezt a kiírást a szolgáltató szektort célozva került kiírásra, amelyhez más forrás nem volt elérhető. A szóban forgó intézkedés segítségével sikerült túlteljesítenünk a vállalt új munkahelyek számára tett vállalkozásunkat is.

A „Dombháti turisztikai szolgáltatásfejlesztés” című, VP6-19.2.1-100-8.1.7-17 kódszámú kiírást is az eredményes intézkedések közé soroljuk. Itt is sikerült jól felmérni a potenciális pályázói kört. 2 db nyertes pályázat valósult meg. Az intézkedés hozzájárult a HACS Hegyháti Örökség Programjának céljaihoz működő turisztikai szolgáltatások szőlőhegyen történő megteremtésével.

- Továbbfejlesztendő intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
Helyi mikrovállalkozások kisléptékű fejlesztése	VP6-19.2.1-100-8.1.1.-17	53	34	48.782.068 Ft	91%
Térségi turisztikai marketing akciók támogatása	VP6-19.2.1-100-8.1.2-17	3	2	61.756.740 Ft	66%
Térségi együttműködések támogatása	VP6-19.2.1-100-8.1.4-17	9	6	53.824.435 Ft	99%
Helyi fejlesztések támogatása	VP6-19.2.1-100-8.1.8-21	9	6	106.809.381 Ft	72%

A VP6-19.2.1-100-8.1.1.-17 számú, „Helyi mikrovállalkozások kisléptékű fejlesztése” című felhívás újragondolást igényel. Ebben az időszakban ugyanis nem bizonyult vonzónak az, hogy kis összegű támogatást kínálunk a legkisebb vállalkozásoknak, akik számára az OP-kban nevesített források minimálisan elvárt projektmérete is nem vagy csak nehezen finanszírozható. Ez a konstrukció a 2007-2013-as időszakban remekül és sikeresen működött, de most egyáltalán nem. Ennek okát részben az alacsony támogatási összegben, az elszámolás bonyolultságában, az elhúzódozó ügyintézésben, a gazdasági környezetben végbemenő gyors negatív változásokban és a térségünkben tapasztalható tőkehiányban kereshetjük. Mindezek ellenére a helyi mikrovállalkozások támogatása stratégiai jelentőségű, hiszen a helyi gazdaság gerincét éppen ők alkotják.

A „Térségi turisztikai marketing akciók támogatása” elnevezésű, VP6-19.2.1-100-8.1.2-17 kódszámú felhívás akár sikeres is lehetne, ha nem ütköztünk volna bele egy sokáig meg nem oldódó jogértelmezési problémába, mely a nonprofit

gazdasági társaságok kezelése kapcsán merült fel. E jogcím tovább gondolása azonban vidékfejlesztési szempontból azért mindenképpen fontos, mert a HACS az egyetlen olyan térségi szereplő, amely térségi szintű marketingtevékenységet végez. Érdeemes ezért újra gondolni a pályázói kört, illetve megvizsgálni azt, hogy milyen típusú marketing akciók azok, amelyek a leghatékonyabbak a térségmarketing megvalósítása szempontjából. Célszerű felülvizsgálni a térségi brandhez való igazodás követelményét is.

A „Térségi együttműködések támogatása” című LEADER helyi felhívás (VP6-19.2.1-100-8.1.4-17) és az ugyan ezt a célt szolgáló „Helyi fejlesztések támogatása” (VP6-19.2.1-100-8.1.8-21) felhívás hozta ugyan a remélt forráslekötéseket és az itt szereplő projektek talán a leggyorsabban meg is valósultak, azonban mégis azt mondhatjuk, hogy átgondolásra szorulnak. E két kiírás alapja a térségen belüli szervezetek közötti együttműködések erősítése volt, ami azonban csak részben valósult meg tartós módon. Az együttműködések nehézkesek, sablonosak voltak, ezért szükségesnek tűnik ezek felülvizsgálata.

- Eredménytelen intézkedések: HACS működési tevékenységek és sikeres HF-ek indoklással.

Felhívás címe	Kódszáma	Beérkezett TK-k száma	Támogatottak száma	Felhívás keretösszege	Kötelezettségvállalás mértéke
---	---	---	---	---	---

Eredménytelen intézkedésnek azokat tartjuk, amelyekre nem volt érdeklődés, illetve megvalósulásuk nem szolgálta a térség érdekeit. Ilyet említeni nem tudunk, ami azt igazolja, hogy a 2014-2020-as időszakra vonatkozó HFS céljai reálisan kerültek meghatározásra.

Egyetlen olyan intézkedésünk volt, amely nem valósult meg – pályázati felhívás formában ez meg sem jelent -, mégpedig a „Kerka-Mura Szilíciumvölgy - tudásközpontokkal való kapcsolattartás” című. Ennek oka a tervezéskor meghatározott fejlesztési források utólagos csökkentése volt, ami miatt egyesületünk közgyűlése a többi intézkedés megvalósításnak érdekében kénytelen volt az ide allokkált forrásokat elvonni.

6. Külső koherenciák azonosítása

A tevékenység szintű lehatárolás alapjai:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

A támogatáspolitikai programok koordinációjának két alapvető eleme a lehatárolások meghatározása (a potenciálisan átfedő területek kettős finanszírozásának elkerülése érdekében) és a beavatkozások közti lehetséges szinergiák (egymást erősítő hatások) tudatos tervezése.

A HFS elsősorban a tevékenység, másod sorban pedig a projektszintű lehatárolásokat részesíti előnyben annak érdekében, hogy ne a programszinteken rögzített és így nehezen módosítható, rugalmatlan feltételek határozzák meg egyes felhívások és projektek támogathatóságát, csökkentve annak kockázatát, hogy célcsoportok, fejlesztési igények maradnak finanszírozás nélkül a rugalmatlan szabályok miatt.

Tekintettel arra, hogy a LEADER Programon keresztül támogathatóak olyan projektek, amelyek a léptékük, vagy a tevékenységi körük miatt máshonnan nem juthatnak fejlesztési forrásokhoz, viszonylag kisebb komplementer halmaz értelmezhető az átfedések tekintetében.

KEHOP Plusz

A KEHOP Plusz többek között vízgazdálkodással és katasztrófakockázat-csökkentéssel, környezet- és természetvédelemmel, megújuló energiagazdasággal, klímasemlegességre való igazságos átállással, továbbá körforgásos gazdasági átállással foglalkozik.

A természetvédelemmel összefüggő beruházások esetében a KAP Stratégiai Terv elsősorban mezőgazdasági területekre, míg a KEHOP Plusz természetvédelmi területekre koncentrál, ahol például a Natura 2000 területek között lehetne átfedés, mely azonban projektszinten kezelhető.

TOP Plusz

A program Magyarország kevésbé fejlett régióinak és fejlett régiójának számító Budapest területi alapú fejlesztéseit támogatja, kiemelt figyelmet fordítva a legkevésbé fejlett régiók és elmaradott térségek fejlesztésére. Elsősorban helyi önkormányzati fejlesztéseket támogat, fejlesztési tematikája ennek kapcsán kiterjed a gazdaságélénkítés, munkahelyteremtés és -bővítés, valamint a népességmegtartás és családvédelem térségi és helyi feltételeinek biztosítására, így a helyi gazdaságfejlesztésre és foglalkoztatásra, a helyi turizmusra, a települési infrastruktúra, településüzemeltetés és helyi közszolgáltatások fejlesztésére.

A korábbi szabályozás, mely szerint 10.000 fő feletti településeket a TOP, 10.000 fő alatti településeket a VP keretében támogatnak a programok, jelenleg nem része a szabályozásnak. A TOP Plusz és a KAP Stratégiai Terv is támogatja a vidéki térségeket. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a két forrás összehangolásával az egyes projektek egymás hatását megsokszorozva, a teljes értéklánc mentén biztosított lehessen a fejlesztések finanszírozása. A szinergia lehetőségek hatékonyabb kihasználása érdekében koordinációs mechanizmust működtetünk a két program között, miszerint a vidékfejlesztési beavatkozások esetében a szinergia helyi szintű megvalósításáért felelős szervezetek, a LEADER HFS-ek felülvizsgálata során vizsgálatra kerül az érintett megye Integrált Területi Programja.

A KAP Stratégiai Terv és a TOP Plusz program közötti lehatárolás

A KAP ST és a TOP közötti lehatárolást megkönnyíti, hogy két program időbeli csúszása miatt a TOP Plusz pályázatok legtöbb esetben jóval előbb megjelennek, mint a KAP kiírások, így ritkán fordulhat elő, hogy két kiírás egyszerre, vagy közel egymáshoz nyílik meg.

EFOP Plusz

Az EFOP Plusz prioritások lefedik a köznevelési, az egészségügyi, a társadalmi felzárkózási, szociális, család- és ifjúságügyi, társadalmi innovációs, valamint leginkább rászoruló személyeket támogató intézkedéseket.

Az EFOP Plusz társadalmi felzárkózási prioritási tengelyén, tervezetten a termelő-műhelyek kerülnek támogatásra, míg a KAP Stratégiai Terv keretében a társadalmi vállalkozások fejlesztésére allokálnak forrást. A jelenlegi tervek alapján a termelőműhelyeket bármilyen szektorhoz kötődően létre lehet hozni, akár mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódóan is, továbbá az intézkedésben a támogatást igénylők között - szektorokra vonatkozó korlátozás nélkül - megjelennek a nonprofit gazdasági társaságok, valamint civil szervezetek is.

GINOP Plusz

GINOP Plusz elősegíti, összhangban a vonatkozó uniós stratégiákkal a magyar vállalkozások technológiaváltásához, digitalizációs és innovációs képességeinek megerősítését, valamint hozzájárul a munkavállalók képzéséhez, termelékenységük és hozzáadott értékük növelése érdekében.

A Partnerségi Megállapodás alapján a vállalkozásfejlesztést a GINOP Plusz támogatja. 2020-tól a GINOP hagyományos vállalkozásfejlesztési támogatásaiban az élelmiszeripari vállalkozások kizárásra kerültek, ezek 2021-2022-ben a VP-ből, 2023-2027-ben pedig a KAP Stratégiai Tervből kaphatnak támogatást.

DIMOP Plusz

A DIMOP Plusz egységes szolgáltatási rétegeken keresztül, adatintenzív megközelítésben járul hozzá az egyes szakpolitikai feladatok digitalizációs beruházásaihoz és ilyen módon átfogó megoldásokat támogat, amelyek egy-egy ágazati célkitűzés megvalósulása mellett egységesen támogatják a digitális transzformáció folyamatát. A DIMOP Plusz jellemzően országos léptékű beruházásokra fókuszál és elsősorban nem mezőgazdasági / vidékfejlesztési témájú fejlesztések végrehajtását tervezi, mégis több szinergia lehetőség azonosítható a két program között. Releváns: a DIMOP Plusz pluszponttal támogatja azokat a fejlesztéseket, amelyek egy, a KAP Stratégiai Terv által finanszírozott okosfalusi stratégiával vannak összhangban.

IKOP Plusz

Az IKOP Plusz felelős a magyarországi közlekedési helyzet fejlesztéséért, ami magába foglalja a kötöttpályás, közúti, kerékpárúti és kikötői beruházásokat. Az IKOP Plusz fejleszteni fogja a vidék elérhetőségét is biztosító közlekedési hálózatokat.

Magyar Falu Program (MFP)

A Magyar Falu Program (MFP) a településhálózat több mint 90 százalékát, és a népesség mintegy harmadát adó, 5000 főnél nem nagyobb lakosságú kisvárosok és községek fejlesztését támogatja a következő területeken: vidéki szolgáltatások és infrastruktúra fejlesztése, vidéki civil közösségek támogatása, kistelepülésen élők lakhatási feltételeinek javítása, alsóbbrendű úthálózat fejlesztése hazai forrásból, valamint falusi mikrovállalkozások támogatása uniós (GINOP Plusz-1.2.2-22) forrásból.

A nagymértékű átfedési lehetőségek okán alkalmazzuk a projektszintű lehatárolásokat.

Vármegyei Integrált Területi Programok

A Zala Vármegyei Integrált Területi Programja 6 db célkitűzést fogalmaz meg: 1. Elérhető települések és vonzó üzleti környezet; 2. Fenntartható, minőségi turizmusfejlesztés; 3. Felkészült munkaerő és összetartó társadalom; 4. Élhető települések és minőségi közszolgáltatások; 5. Dinamikusan fejlődő, vármegyei húzóerőt jelentő városok komplex fejlesztése; 6. Éghajlatváltozással szembeni ellenállóság megerősítése. Az e célok alapján meghatározott intézkedések kedvezményezettjei önkormányzatok lehetnek, míg a HFS-ben meghatározott intézkedések esetében a kedvezményezett kör jóval szélesebb. Önkormányzatok csupán egy intézkedés esetében pályázhatnak LEADER források elnyerésére a ZZSZ HACS esetében, mégpedig kisléptékű fejlesztések megvalósításához, míg az ITP-ben a jóval nagyobb volumenű, elsősorban beruházás jellegű fejlesztéseket preferálnak. Mindezek alapján a LEADER pályázatok és az ITP alapján megfogalmazott fejlesztések egyértelműen elkülöníthetők egymástól.

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

- Térszerkezeti adottságok

A Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület tervezési területe a 2023-2027-es uniós ciklusban 40 db településre terjed ki (lásd 2. számú melléklet), melyek Zala megyében, ezen belül Dél-Zalában helyezkednek el, területileg összefüggő tömböt alkotva. 4 járást érint, melyek a következők: Letenyei-, Nagykanizsai-, Zalaegerszegi – és Lenti-járás, de csak a Letenyeit foglalja magába teljes egészében. A HACS területe határmenti, periférikus, tipikusan aprófalvas térség. A 40 db település körül egyedül Letenye városi rangú, minden további település státusza szerint község. Más dunántúli aprófalvas térségekhez hasonlóan a magas településszám alacsony lélekszámmal párosul. A legnépesebb Letenye lakosság száma is csak 3946 fő (2022.01.01-jei KSH adatok szerint), Becsehelyé 2029 fő, Lovászié 1201 fő és Tótszerdahelyé 1162 fő. A többi község népessége nem éri el az 1000 főt sem. Ha lélekszám alapján kategorizáljuk a ZZSZ HACS településeit, akkor azt mondhatjuk, hogy a településállomány 5%-a tartozik a nagyfalusi, 5%-a a közepes falu, 25%-a a kisfalusi, 52,5%-a az aprófalusi és 12,5%-a törpefalusi kategóriába.

A ZZSZ HACS területét több település vonzáskörzete alkotja. Ezek közül kétségtelenül a legjelentősebb Nagykanizsa ilyen jellegű hatása, mely a HACS keleti részén fekvő települések esetében egyértelműen domináns (pld.

Homokkomárom, Sormás, Eszteregnye, Rigyác, Fűzvölgy). A közigazgatási székhely – Letenye vonzó hatása kicsi, ez legfeljebb csak a szomszédos települések egy része vonatkozásában érvényesül (pld. Zajk, Murarátka, Kistolmács). Lenti vonzáskörzete a Lenti járás néhány településén érvényesül (pld. Kerkateskánd, Szécsisziget, Tormafölde, Lovászi). A HACS északi községei – Gutorfölde, Csertalagos, Szentpéterfölde- esetében már Zalaegerszeg felé gravitálnak. A térséget szabdaló vonzáskörzeteket alapvetően determinálja a közlekedési hálózat – elsősorban a közúthálózat.

A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján a Nyugat-dunántúli régióban egyetlen fejlesztendő járás (Vasvári-járas) és 5 db kedvezményezett járás került lehatárolásra (Letenyei-, Lenti-, Zalaszentgróti-, Celldömölki- és Tétijársók). Ez alapján az mondható el, hogy a ZZSZ HACS tervezési területének 40 települése közül csupán 7 db (Szentpéterfölde, Gutorfölde, Csertalagos, Eszteregnye, Rigyác, Homokkomárom és Fűzvölgy) nem fekszik hátrányos helyzetű (esetünkben kedvezményezett) járásban.

A 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet települési szinten állapította meg a hátrányos helyzetet, mégpedig társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból és/vagy jelentős munkanélküliség szemszögéből. A HACS 40 települése közül 18 település érintett e két szempont legalább egyike által. A kedvezményezett települések a településállomány 45%-át teszik ki, miközben az itt élők lélekszáma (3.571 fő) az összlakosság csupán 18%-át.

- Környezeti adottságok:

Dél-Zala vonzó táji értékekkel büszkélkedhet, mely elsősorban annak sokszínűségéből fakad. A vidék döntő része dombvidéki jellegű (Egerszeg-Letenyei dombság, Közép-zalai dombság), kivéve a Mura-balparti sík, mely a Murát kíséri végig az országhatár mentén. A talajtani és klimatikus adottságok miatt a domborzat rendkívül tagolt.

Az éghajlat hűvös kontinentális, ami viszonylag sok csapadékot jelent, bár ennek eloszlása az éghajlatváltozás következtében egyre kiszámíthatatlanabbá vált az utóbbi években. A klimatikus adottságok kapcsán ki kell emelnünk, hogy térségünk dombháta (pld. a szőlőhegyek) sajátos mikroklímával rendelkeznek, mely elsősorban a helyi gyümölcsstermesztés és szőlészet, borászat szempontjából bír nagy jelentőséggel.

A helyi mikroklíma alakulásában döntő jelentőséggel bírnak az erdők, melyek a dombvidéki területeken akár a mezőgazdasági területek 60%-át is elfoglalhatják (az erdőborítottság átlagos aránya 45%). Térségünk flórája és faunája gazdag, sok a védett, megőrzendő érték, ezért több védett státuszú terület található itt. Ilyen például az öt országot érintő Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum, vagy a Mura hazai szakaszát végig kísérő Mura-menti Tájvédelmi Körzet, és számos NATURA 2000-es terület is található térségünkben.

A ZZSZ HACS tervezési területének tekintélyes része tájképi szempontból jelentős értéket képvisel, ez jelenti a térség egyik legfontosabb vonzerejét. A tájképi védelem alatt álló területek elsősorban a szőlőhegyeket érintik, ahol a tradicionális tájhasználat bizonyos elemei mind a mai napig megőrződtek – pld. kisparcellás szőlőhegyi gazdálkodás.

- Kulturális jellemzők:

A ZZSZ HACS illetékességi területe nem bővelkedik épített kulturális értékekben, melynek elsősorban történelmi okai vannak. A XVII. század végét megelőző korokból csak nagyon kevés és töredékes emlékünknél maradt meg (pld. polai és tótszentmártoni templom). Országos műemléki oltalom alatt 23 épület, építmény áll, de ezek egyike sem országosan ismert, egyedi vonzerő. Népi építészeti értékek a szőlőhegyeken jelenleg még viszonylag nagy számban fellelhetők, azonban ezek eltűnése egyre gyorsuló ütemű.

Néprajzi értékekben a ZZSZ HACS tervezési területének települései kimondottan gazdagok. A ZZSZ HACS területén Göcsej, Muravidék, Muraköz, mint néprajzi táj kulturális hatása érződik, de egyedi karakteres arculatot nem képvisel. Ez alól csak a Mura menti horvát falvak jelentenek kivételt, melyek a mai napig megőrizték és ápolják őseik horvát hagyományait. A tradicionális népi hagyományok ma már csak néhány elemükben élnek tovább. Ennek elsősorban az életmód alapvető megváltozása az oka. A népi folklórt (a népdalokat, táncokat, énekeket és a zenét) még őrzi néhány hagyományőrző csoport a térségben, mint ahogy a szőlészeti és borászati hagyományokat is ápolja

jónéhány borosgazda, illetve kimondottan ilyen céllal alakult civil szervezet. A hagyományos paraszti tudás elemei is fokozatosan annulálódnak. Ezeket borászok, gyümölcsészek, helyi termelők, kézművesek őrzik még. A paraszti gazdálkodás tárgyi kultúrája még fellelhető, ezekre épülnek a térségben található helytörténeti kiállítások, tájházak.

A kulturális örökség fogalma jóval több és tágabb a népi hagyományok fogalomkörénél. Nagyon gazdag például a helyi legendák, mondák, anekdoták köre, s általában az immateriális kulturális örökség.

Sajnos térségünkben kevés civil szervezet működik. Hiányuk különösen a legkisebb népességű, nagyon elöregedett települések esetében fájó, itt ugyanis a legtöbb esetben egyáltalán nincs semmiféle civil szervezet (pld. Maróc, Lasztonya, Csertalakos, Szentmargitfalva). A civil szektor bázisa szűk körűnek mondható. A tevékeny civil szervezeti tagok száma alacsony, sok az átfedés az egyes szervezetek tagsága között. Ugyanakkor tevékenységük, legyen az közéleti, kulturális, sport stb. a kistelepülések megmaradása szempontjából nélkülözhetetlen.

- A társadalom állapota:

A dél-zalai települések döntő többsége – így a ZZSZ HACS illetékességi területéhez tartozók is – mély demográfiai válság tüneteit mutatják. Több évtizede már folyamatosan csökken a lakosság, azzal a különbséggel, hogy az 1960-as, 1970-es években ennek elsődleges oka egyértelműen az elvándorlás volt, addig ma ez a negatív előjelű természetes szaporodásból fakad. A helyi társadalom elöregedett, ezért magas a halálozások száma, miközben kevés a fiatal és így nagyon kevés gyermek születik. Ez különösen a legkisebb falvak esetében van így. Ezen a téren a közeljövőben érdemi változás nem látszik bekövetkezni, sőt a népesség öregedési indexének adataiból további népességfogyás képe rajzolódik ki. Mindennek a helyi társadalom szempontjából súlyos szociális, gazdasági, de akár környezeti stb. következményei vannak.

Az elnéptelenedő falvak mind súlyosabb szociális problémákkal terheltek. A helyi munkaerőpiac beszűkülése, a régiós összehasonlításban legalacsonyabb bérszínvonal, a tradicionálisan magas inaktív réteg, valamint a helyi vállalkozások tőkeszegénysége csak tovább erősíti a térség szegénységi kockázatát. A TÁRKI 2022-ben publikált szegénységi kutatásainak eredményeiből tudjuk, hogy a Letenyei járás – mely a ZZSZ HACS tervezési területének döntő részét fedi le – a Nyugat-dunántúli régióban a legmagasabb szegénységi értékeket mutatja, de a Dunántúl egészén belül is az öt legsúlyosabb helyzetben lévő terület egyike. Elsősorban a munkaerőhiány és a népességcsökkenés és sajnos nem új munkahelyek létrejötte az oka annak, hogy a regisztrált munkanélküliek számában az utóbbi években némi csökkenés tapasztalható (2020-ban 764 fő, 2022-ben 630 fő).

A periférikus és hátrányos helyzet a térség lakosságának képzettségi mutatóiban is tetten érhető. A ZZSZ HACS illetékességi területén a legmagasabb a legfeljebb csak általános iskolai végzettséggel rendelkező népesség aránya (49,82% a 2010-es népszámlálás adatai szerint), miközben a régiós átlag 42,54%. Az érettségivel rendelkezők aránya 25%, míg a felsőfokú végzettségűeké 5,5%. Vételezhetően a helyzet ma is hasonló. Az ilyen kedvezőtlen képzettségi mutatóknak számos negatív következménye van. Sokszor ez egyenes utat jelent a munkanélküliséghez. A ZZSZ HACS tervezési területén ma a regisztrált álláskereső kb. 50%-a legfeljebb 8 általános iskolai osztállyal rendelkező csoport tagjai közül kerül ki (2021-ben 51%, 2022-ben 49%).

Az életminőség a régió többi területéhez képest jóval alacsonyabb szintű, sokkal inkább a dél-dunántúli értékekhez hasonlít. A súlyos demográfiai válság, a jóval kedvezőtlenebb jövedelmi viszonyok, a helyi gazdaság fejletlensége, a munkaerőhiány, a vállalkozások alacsony száma, az alulképzettség, az értékrendek átalakulása, a periférikus határmenti helyzet stb. mind-mind rontja az életminőséget. Ilyen miliőben jóval korlátozottabb és nehezebb bizonyos közszolgáltatásokhoz –például az oktatáshoz, egészségügyhöz, közművelődéshez stb. – hozzáférni, s sok esetben ilyen területeken alapvető infrastrukturális hálózatok egyáltalán nem vagy csak komoly időbeli késéssel épülnek ki. A települési hierarchiában lefelé haladva ezek a problémák egyre fokozódó mértékben jelentkeznek.

- Gazdasági helyzet:

A Zala Zöld Szíve HACS tervezési területe határmenti térség, mely történelmileg vesztese a magyar gazdaságpolitikának, ugyanis mindig kimaradt a jelentős nemzetgazdasági fejlesztésekből. Mint periféria történelme során csupán egyetlen egyszer sikerült gazdasági szempontból reflektorfénybe kerülnie, mégpedig 1937-ben, amikor itt tárták fel hazánk első ipari mennyiségű kőolajat termelő szénhidrogén-mezőjét Lispe határában. A kitermelőipar mára azonban szinte teljes egészében visszafejlődött, s az elmúlt évtizedekben erre alapozva nem épültek ki egyéb ipari ágazatok (pld. gépipar, vegyipar), vagy ezek jelenléte nem bizonyult tartósnak. A helyi ipar elsősorban alapanyagtermelésre koncentrálódik (pld. fakitermelés), a mezőgazdaság szerepe visszaszorult, s a megjelenő szolgáltatászektor önmagában nem volt képes kitölteni a két másik szféra gyengeségéből fakadó űrt. Mindez egy olyan helyzetet eredményezett, ami miatt a ZZSZ HACS területe szolgáltatáshiányos, gazdasági szempontból fejletlen vidéki térségként definiálható.

Térségünkben ma jelentős munkaerőhiány tapasztalható, amiben középtávon sem látszik pozitív változás. A mezőgazdasági idénymunka gyakorlatilag eltűnt, sőt már a szolgáltatászektorban is hasonló folyamatok érvényesülnek. Különösen építőipari szakmunkásokból van hiány, mivel a legmobillabb szakemberek elhagyták a térséget és külföldre mentek. Általánosságban elmondható, hogy a ZZSZ HACS településeinek gazdasági struktúrája miatt a kvalifikált munkahelyek száma alacsony, a legnagyobb foglalkoztatók elsősorban betanított munkásokat alkalmaznak, de már ezen a téren is komoly hiány mutatkozik. Mivel a jelentősebb gazdasági központok a térségen kívül találhatók, így a munkaképes lakosság jelentős része ingázik, a 2010-es népszámlálási adatok szerint ez a munkavállalók 67%-át érintette térségünkben.

A regisztrált vállalkozások száma mérsékelt növekedést mutat. 2017-ben 3516 db vállalkozás működött a ZZSZ HACS területén, öt év múlva, 2022-ben pedig már 3673 db. Ezek döntő többsége 1-2 fős kényszervállalkozás, jelentős tőkehiánnyal. 500 munkavállalónál többet foglalkoztató vállalkozás csupán 1 db volt a térségben 2016 és 2017 között, de ilyen ma már nincs. 2019-es adatok szerint csupán 5 db olyan gazdasági társaság tevékenykedett a HACS területén, ahol a munkavállalók száma meghaladja az 50 főt.

Fontos kiemelnünk, hogy a dél-zalai falvak nehéz helyzete jó részt abból fakad, hogy ezek a települések mára elvesztették tradicionális kötődésüket a mezőgazdasághoz, vagyis már falun sem ez a megélhetés alapja, így az aktív korú népesség túlnyomó többsége kénytelen más gazdasági ágakban (ipar, kereskedelem) boldogulni. Mindez növeli az elvándorlást, gyengíti a falvakhoz való kötődést. Az agrárterület döntő része néhány családi gazdaság kezében van tulajdonként vagy bérleményként, ahol minimális a foglalkoztatási igény. Ebből adódóan a mezőgazdaságból élők aránya alacsony. A KSH 2020-as statisztikái szerint térségünkben 203 db mezőgazdasági vállalkozás működött csupán. Ez a szám azonban csalóka, a valós helyzetet sokkal inkább jellemzi a mezőgazdasági (és erdőszeti) társas vállalkozások száma, mely ekkor 45 db volt, vagyis átlagosan településenként 1 db.

A mezőgazdasági termelés terén az őstermelői kisgazdaságoknak is komoly szerepe van. Az őstermelésből realizált, 1 főre eső bevétel a második legmagasabb értéket mutatta a régióban. 2022-ben 997 fő regisztrált őstermelőt tartottak számon. Az őstermelői kisgazdaságok szerepe nem csak a helyi termék előállításban, alternatív jövedelem termelésben, de az önellátásban, és ezen keresztül az életszínvonal megőrzésében is hangsúlyos. Az őstermelők jelentős többsége térségünkben szőlőhegyi kisbirtokos.

A helyi gazdaság egyik nagy lehetőségeket magában hordozó ágazata az idegenforgalom. A térség turisztikai potenciálja kimondottan jó, különösen az aktív turizmus terén, azonban összességében még nem fejlődött önálló, vonzó desztinációvá. Fejlesztését nem csak a helyi erőforrásokra való építkezés indokolja, hanem a tranzitturizmusban rejlő lehetőségek kiaknázása is. A nyári idegenforgalmi szezonban mintegy 5 milliónyian lépték át a határt Letenyénél 2022-ben, s ha ehhez hozzávesszük a Tornyiszentmiklósnál Szlovénia és Olaszország felé utazókat is, akkor óvatos becsléssel is kb. 7 milliónyi ki- és belépésről beszélhetünk. Ez a tranzitturizmus hatalmas, eddig alig kihasznált potenciált jelent, amit pld. a szálláshely kapacitás, illetve a turisztikai szolgáltatásfejlesztések által lehet kiaknázni.

A helyi életminőség egyik sarkalatos mutatója a jövedelem. A ZZSZ HACS települései régiós összehasonlításban a sereghajtók közé tartoznak e tekintetben, ami gyenge helyi gazdaságot sejtet. Az 1 lakosra jutó belföldi jövedelem értéke 1.395.306 Ft volt 2021-ben a ZZSZ HACS településeinek esetében.

7.2 SWOT analízis

<p><u>ERŐSSÉGEK</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -A térség idegenforgalmi adottságai jók, különösen az aktív turizmus területén. -Vonzó természeti környezet, értékes tájképi adottságok (pld. szőlőhegyek). -Relative sok őstermelő. -Erős társadalmi kötődés a szőlőhegyek iránt. - A helyi gazdasági szereplők innovációs készsége magas fokú. -A térség értékes hagyományokban, természeti és társadalmi értékekben gazdag. 	<p><u>LEHETŐSÉGEK</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Belföldi turizmus erősödése. -Alternatív jövedelemtermelés lehetőségeinek bővülése. - A helyi társadalom nyitott az új ismeretekre, a jó gyakorlatok és példák megismerésére. - Határmenti kapcsolatok kiaknázása. -Hatalmas méretű tranzitturizmus. -A rendezett, vonzó települési környezet életminőséget pozitívan befolyásoló hatása.
<p><u>GYENGESÉGEK</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Alacsony fokú ismertség, térségi marketing alig létezik. -Kedvezőtlen képzettségi mutatók, sok esetben hiányos ismeretek. -Gyenge gazdasági struktúra. -Szűk civil szektor. -Magas szegénységi kockázat, alacsony jövedelmek. -Szolgáltatás- és munkaerőhiány. -Tőkehiány. -Fejlesztésre szoruló települési infrastruktúra és településkép. 	<p><u>VESZÉLYEK</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Klímaváltozás fokozódó negatív hatásai. -Energiaválság elhúzódása. -Kiszámíthatatlan jogi környezet. -Világ méretű kataklizmák (pld. járványok). -A globális gazdaság ellátási rendszerében megjelenő zavarok. -A hazai gazdaság válságának elhúzódása. -Politikai ellentétek kiéleződése (pld. EU-val) - Területi különbségek további elmélyülése.

A Zala Zöld Szíve HACS HFS-ének célrendszere, az indikátorok meghatározása a fenti SWOT analízisre épül. Az egyes tervezett intézkedések vagy az itt bemutatott erősségekre vagy lehetőségekre alapozódnak, annak érdekében, hogy enyhítsenek a térség gyengeségein, vagy kivédjenek bizonyos veszélyeket.

A vállalkozásfejlesztés terén éppen ezért figyelembe vettük a jelenlegi munkaerőpiaci helyzetet, ezért az elvárt új munkahely teremtésnek 1 db vállalásával igyekszünk eleget tenni. A helyi mikrovállalkozások támogatásában építeni kívánunk a magas fokú innovációs készségre, ezért az ilyen típusú fejlesztések preferálását tűztük ki célul. A várt innovatív projektek reményeink szerint olyanokat is tartalmaznak majd, amelyek a klímaváltozás negatív hatásaira is pozitív választ tudnak adni. Az életminőség megőrzése érdekében a nagyszámú őstermelő bevonására is építünk, a Hegyháti Örökség Program céljaival összhangban. Ezek a célok valamennyien hozzájárulnak a gazdasági szférában érzékelhető tőkehiány mérsékléséhez is.

A közsféra vonatkozásában a stratégia olyan beavatkozások támogatását tervezi, melyek hozzájárulnak a települési infrastruktúra fejlődéséhez, az energiahatékonyság növeléséhez, illetve a helyi turizmus bázisának erősítéséhez. Preferálja továbbá azokat a kisléptékű beavatkozásokat, amelyek a települési környezet fejlődéséhez járulnak hozzá.

A gyenge civil társadalom megerősítése ugyancsak célként jelenik a stratégiában. Rájuk támaszkodva olyan projekteket kívánunk támogatni, melyek képesek hozzájárulni az ismeretek bővítéséhez, s a helyi társadalom erre való nyitottságára épülnek.

8. A stratégia beavatkozási logikája

A beavatkozási logika LEADER vonatkozású rövid összefoglalása

A LEADER beavatkozás a HFS-en keresztül, az SO8 vonatkozásában megállapított számos szükséglet kielégítéséhez hozzájárul. A KAP ST-ben foglalt SWOT elemzés erősségként említi az ország vidéki térségeit lefedő LEADER hálózatot, amely helyi ismerettel, kapcsolatrendszerrel, fejlesztéspolitikai és program végrehajtói tapasztalattal rendelkező helyi erőforrást biztosít a helyi fejlesztésekhez. Ugyanakkor veszélyként említi ezen erőforrás további erodálódását. E két megállapításra épül az a szükséglet, amely a fejlesztéspolitikai programok végrehajtásához szükséges helyi szintű emberi erőforrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítését szolgálja a LEADER beavatkozás működési és animációs keretéből finanszírozott helyi akciócsoportok hálózata.

A SWOT elemzésben erősségként szerepel, hogy a LEADER a vidéki térségekben jellemzően alacsony tőkeerővel és kockázattűrő képességgel rendelkező mikrovállalkozások és civil szervezetek számára adekvát, kisléptékű, a helyi szükségletekre szabott fejlesztési forrást biztosít. Az elemzés gyengeségként említi a LEADER források korlátosságát, illetve a kisléptékű források felhasználásának a léptékhez képest magas adminisztratív terheit. A fenti erősségre és gyengeségre épül az a szükséglet, amely a helyi/térségi igényekhez illeszthető, ezekre mérhető hatással bíró fejlesztéseket és az ehhez szükséges forrás szükségességét definiálja. E szükséglet kielégítéséhez járul hozzá a LEADER helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása.

A SWOT elemzésben gyengeségként szerepelnek a vidéki közlekedési és az egyéb lakossági szolgáltatások minőségének javításához szükséges infrastruktúra fejlettségének területi különbségei. Erre reagál az a szükséglet, amely az életminőséget emelő helyi lakossági szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztését teszi szükségessé. A korábbi évek tapasztalatai alapján a LEADER programnak fontos célja a vidéki élettér fejlesztése a szolgáltatások és az azokhoz szükséges kisléptékű infrastruktúra fejlesztésével, valamint a helyi kötődés és a közösségi kapcsolatok erősítése a közösségeket aktivizáló programokkal és az ahhoz szükséges környezet fejlesztésével. Az Európai Unió vidéki térségeinek hosszú távú jövőképével összhangban a fenti célok elérése érdekében – elsősorban tudásátadással, jó gyakorlatok bemutatásával – ösztönözni szükséges a társadalmi innovációt és a digitális eszközök adta lehetőségek kihasználását.

8.1 A stratégia jövőképe

Stratégiánk jövőképe az „Értékőrző, megmaradó vidék” fogalomkörrel azonosítható. A helyzetfeltárásban bemutatott hátrányos helyzet mérséklése, az egymást erősítő negatív folyamatok megtörése térségünk legjelentősebb kihívása a 2023-2027-es uniós tervezési ciklusban. A kitörési pontot az innovatív helyi gazdasági fejlesztésekben, a helyi humán erőforrás kapacitás fejlesztésében, az életminőséget pozitívan befolyásoló beruházások támogatásában látjuk. E stratégia e törekvésekre épül. Sikeres megvalósítás esetén a HFS képes hozzájárulni településeink megmaradásához, a helyi értékekre épülő pozitív társadalmi, gazdasági, környezeti folyamatok elindításával, illetve megerősítésével.

8.2 A stratégia célhierarchiája

1. A vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése:

A térségi gazdaság fejlesztése a népesség megtartása, a vidék megőrzése szempontjából elemi érdek. Vállalkozásaink szinte teljes egésze a KKV szektorba tartozik, így támogatásuk a helyi gazdaságfejlesztés szempontjából megkerülhetetlen. Az őstermelők teljes népességhez viszonyított magas aránya, illetve az életminőség fenntartása tekintetében betöltött szerepe miatt jelentős támogatható fókuszcsoporthoz képviselnek a vállalkozásokon belül.

2. Helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése:

A helyi termékek és szolgáltatások körének, mennyiségének és minőségének fejlesztése, bővítése, a térségi vállalkozásfejlesztés egyik nagyon fontos eleme. A helyi termék előállítás, illetve általában a helyi szolgáltató szektor szerepe jelentős az önfoglalkoztatásban, a minőségi árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésben, így komoly hatása van a helyi életminőségre. A HFS célterülete rendelkezik több, országos szinten is egyedinek számító helyi termékkel (pld. kivi, khaki, füge).

3. Az aktívabb társadalmi összefogás, az erősebb helyi identitás megteremtése, a közösségi gondolkodás és munkavégzés ösztönzése és ezek feltételeinek biztosítása;

A rossz képzettségi mutatók, a szerény mértékű vállalkozói kedv vagy csupán az ismeretek, inspiráció hiánya a helyi társadalom aktivitását fékezi. Felzárkózás, a negatív folyamatok megállítása azonban csak egy ismeretekkel felvértezett, összetartó, együttműködni hajlandó közösséggel lehetséges, ezért van kiemelt jelentősége azoknak a fejlesztéseknek, amelyek ezt erősítik. A civil- és nonprofit szervezetek köre szűk, megerősítjük az egészséges társadalomfejlődés szempontjából stratégiai érdek.

4. Közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése;

A helyi társadalom életminőségének javítása érdekében a közösségi célú infrastruktúra fejlesztése megkerülhetetlen szükséglet. A térség hátrányos helyzete többek között e téren tapintható ki leginkább, épp ezért fontos a kultúrához, a szabadidő hasznos eltöltéséhez, a sporthoz kötődő fejlesztések támogatása.

9. Cselekvési terv

9.1 Az intézkedések leírása

Az egyes intézkedéseket az alábbi szerkezetben kérjük bemutatni:

1) Az intézkedés megnevezése: **Térségi vállalkozásfejlesztés a ZZSZ HACS területén**

2) Specifikus cél:

- A vidéki térségekben a mikro- kis- és középvállalkozások indítása, fenntartása, erősítése;
- Helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése;

3) Indoklás, alátámasztás: A helyi gazdaság gyenge, a vállalkozások száma relatíve kicsi, a bérszínvonal alacsony. A vállalkozások szinte teljes egészében a KKV szektorhoz tartoznak, ezen belül is a mikrovállalkozások dominanciája érvényesül. Régiós összehasonlításban is magas az őstermelők teljes népességhez viszonyított aránya, az őstermelésből származó alternatív bevétel (anyag- és természetbeli) szerepe fontos az életminőség szempontjából. Ugyanakkor, a helyi gazdaságnak kulcsszerepe van a foglalkoztatásban, ezen keresztül a megfelelő életminőség biztosításához szükséges anyagi források megteremtésében. Mindezek alapján mind az új, mind pedig a már működő helyi vállalkozások támogatása stratégiai jelentőséggel bír, hiszen ezzel a helyi gazdaság erősödik. A térségben működő vállalkozások fejlesztése képes hozzájárulni a térségünkben élő közösségek megmaradásához, jelen intézkedés tehát így járul hozzá a stratégia általános céljának megvalósulásához. Fontos cél az innováció erősítése, a helyi termékek körének bővítése és minőségfejlesztése.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

A – **Munkahelyteremtő beruházások támogatása:** A ZZSZ HACS területén belül támogatható: új vagy már működő vállalkozás által megvalósítandó, új munkahely létrehozását szolgáló új építés, felújítás, korszerűsítés, bővítés; eszköz- és gépbeszerzés; szolgáltatások igénybevétele vagy immateriális javak beszerzése.

B- **Innovatív gazdaságfejlesztési beruházások támogatása:** Térségi szinten innovatívnak számító, mikro- és kisvállalkozások által megvalósítandó fejlesztések támogathatók nemzetgazdasági ágtól függetlenül. Ezek lehetnek építési beruházások, vonatkozhatnak eszközök- gépek beszerzésére, szolgáltatások igénybevétele, immateriális javak megvásárlására és ezek kombinációjára.

C - **Őstermelői kisgazdaságok eszközbeszerzései:** Támogathatók a szőlőhegyi (zártkerti) őstermelői kisgazdaságok gép- és eszközbeszerzései.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Ingatlanvásárlás
- Forgóeszköz vásárlás

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

Az A és B célterület esetében:

- Egyéni vállalkozók
- Jogi személyiségű vállalkozások (mikro-, kis-, középvállalkozások)

A C célterület esetében:

- Östermelők

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Az A célterület esetében:

- Humán erőforrás;
- Projektterv minősége.

A B célterület esetében:

- A térség szempontjából újszerű, innovatív megoldások;
- humán erőforrás;
- projektterv minősége.

A C célterület esetében:

- Humán erőforrás;
- a működési terület környezeti, gazdasági és társadalmi jellemzői;
- projektterv minősége.

9) Tervezett forrás:

a) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás

- A célterület esetében: 40.000.000 Ft
- B célterület esetében: 100.000.000 Ft
- C célterület esetében: 36.000.000 Ft

b) a támogatás intenzitása

- A célterület esetében: 65%
- B célterület esetében: 65%
- C célterület esetében: legfeljebb 85%, az Európa Parlament és Tanács 2021/2115 (EU)rendeletének, 73. cikk 4. bekezdés b) pontja alapján

c) a projektméret korlátai

A célterület esetében: min. 5.000.000 Ft – max. 20.000.000 Ft

B célterület esetében: min. 5.000.000 Ft – max. 20.000.000 Ft

C célterület esetében: min. 1.000.000 Ft – max. 4.000.000 Ft

d) a támogatás módja

Hagyományos költségelszámolás.

10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:

2024. I. félév – 2024. II félév.

11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:

24 hónap

12) Kimeneti indikátorok:

Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma:

- 16 db

Új munkahelyek száma:

- A célterület esetében: 1 fő
-

1) Az intézkedés megnevezése: **Közösségi célú helyi fejlesztések**

2) Specifikus cél:

- Közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése;

3) Indoklás, alátámasztás: Az életminőség javítása érdekében javítani szükséges a meglévő közösségi célú épített környezet minőségét, elő kell segíteni ezek fenntartható működtetését. Ennek érdekében az érintett építmények energetikai fejlesztése elkerülhetetlennek látszik. Ezek a fejlesztések, kiegészülve a közparkok, köztéri szobrok, emlékművek, keresztek, kápolnák, stb. létrehozásával, felújításával, a településkép, és ezen keresztül az életminőség szempontjából jelentős relevanciával bírnak. A turizmus térségünk egyik potenciális kitörési pontja, ezért minden e területen megvalósuló projektnak komoly jelentősége van. E tekintetben elsősorban a már meglévő turisztikai infrastruktúra megőrzése, továbbfejlesztése a cél.

4) A támogatható tevékenységek meghatározása:

- épületek és építmények építése, felújítása, korszerűsítése, bővítése;
- üzemeltetéshez szükséges eszközök- és gépek beszerzése,
- szolgáltatások igénybevétele,
- immateriális javak beszerzése,
- marketing tevékenységek.

5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Ingatlanvásárlás
- Forgóeszköz beszerzés

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.

7) A jogosultak köre:

Mindhárom célterület esetében:

- Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Mindhárom célterület esetében:

- Projektterv minősége.

9) Tervezett forrás:

e) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás

A teljes allokált forrás: 85.000.000 Ft, célterületenként nem differenciált.

f) a támogatás intenzitása

legfeljebb 100%

g) a projektméret korlátai

minimum 1 millió Ft – maximum 2.125.000 Ft

- h) a támogatás módja
Hagyományos elszámolás.
- 10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:
2024. II. félév – 2025. I. félév
- 11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:
24 hónap
- 12) Kimeneti indikátorok:
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma: 20 db.
-

- 1) Az intézkedés megnevezése: **Helyi civil kezdeményezések támogatása**
- 2) Specifikus cél:
- Közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése;
- 3) Indoklás, alátámasztás: A ZZSZ HACS területén a civil szektor szűk körű, gyenge. Társadalmi hasznosságuk azonban igen magas, hiszen számos fontos, mások által fel nem vállalt feladat ellátói. Támogatásuk éppen azért az egészséges térségi társadalom kialakítása, a helyi identitás erősítése, illetve a humánerőforrás fejlesztése szempontjából kiemelkedő jelentőségű.
- 4) A támogatható tevékenységek meghatározása: Támogathatók:
- tanulmányutak, táborok, rendezvények, képzések szervezése és megvalósítása, valamint az ezekhez kapcsolódó eszközbeszerzés;
- kiadványok összeállítása és elkészíttetése és az ehhez kapcsolódó eszközbeszerzés;
- marketing tevékenységek.
- 5) Nem támogatható tevékenységek meghatározása:
• Személygépjármű beszerzés
• Élő állat vásárlás
• Használt árucikkek beszerzése
• Támogatási jogosultságok megvásárlása
• Ingatlanvásárlás
• Falunap szervezés és lebonyolítás
- 6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:
Alapvetően azon projektek kerülnek kizárásra, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán - a tervezett HF-ekre történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HF-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi továbbfejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon szükséges bemutatni.
- 7) A jogosultak köre:
- Civil szervezetek
- 8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:
- projektterv minősége
- humán erőforrás.
- 9) Tervezett forrás:
i) az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás
A teljes allokált forrás: 25.000.000 Ft, célterületenként nem differenciált.
j) a támogatás intenzitása

- legfeljebb 100%
- k) a projektméret korlátai
minimum 1 millió Ft – maximum 5 millió Ft.
- l) a támogatás módja
Hagyományos elszámolás.
- 10) A felhívás meghirdetésének tervezett ideje:
2024. I. félév – 2024. II. félév
- 11) A projektek megvalósítására rendelkezésre álló időtartam:
24 hónap
- 12) Kimeneti indikátorok:
Megvalósult rendezvények száma: 1 db
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma: 5 db

9.2 Együttműködések

- a) Térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítása
A ZZSZ HACS 2 db térségek közötti együttműködési projekt megvalósítását tervezi a 2023-2027-es tervezési időszakban, melyek a következők:
- Nyugat-dunántúli HACS Akadémia:** A Nyugat-dunántúli régió LEADER Helyi Akciócsoportjai a 2014-2020-as programozási időszakban konzorciumi formában megvalósítottak egy, a közösségépítést, szemléletformálást, tudásátadást szolgáló térségek közötti együttműködési projektet, melyben a ZZSZ HACS konzorciumi partnerként vett részt.
A 2023-2027-es uniós tervezési időszakban a Nyugat-dunántúli HACS Akadémia folytatásában a ZZSZ HACS ismét szerepet kíván vállalni. A tervezett projekt a LEADER program alaposabb külföldi megismerését, a jó példák és gyakorlatok adaptálását, a HACS kompetenciák fejlesztését, külföldi kapcsolatrendszer kiépítését segíti elő, valamint a régió belüli tevékenykedő LEADER szervezetek közötti hatékonyabb együttműködés kialakítását szolgálja közösségépítő szerepe által. Mindezt az Európai Unió LEADER programot megvalósító egyik tagállamába szervezett tanulmányút segítségével kívánjuk elérni.
    - Együttműködés jellege: tudástranszfer – jó gyakorlatok megismerése; közösségépítés és fejlesztés; HACS kompetenciák fejlesztése.
    - Tervezett tevékenységek: külföldi tanulmányút
    - Tervezett partnerek: NYDR HACS-ok köréből létrejövő konzorcium
    - Tervezett költségvetés: 5 millió Ft
    - Célcsoport: NYDR HACS-ok dolgozói, tisztségviselői, tagjai
  - Szőlőhegyek fenntartható fejlesztése (Közös Kertünk Zala 2.0):** E tervezett együttműködésnek már volt előzménye, mégpedig a 2007-2013-as LEADER programban megvalósult „Közös kertünk: Zala – Fenntartható táj(újra)használat a Zalai-dombságban” című LEADER térségek közötti projekt. Ez egyik megalapozója volt a ZZSZ HACS Hegyháti Örökség Programjának, melynek célrendszere megjelenik jelen stratégiában is.
Mivel jelentős érdeklődés mutatkozik a szőlőhegyi gyümölcsészet, szőlészet-borászat megújítására, az itteni turizmus fejlesztésére vonatkozó ismeretszerzésre, meglévő jó példák és gyakorlatok megismerésére, illetőleg bemutatására és átadására, ezért a tervezett térségek közötti együttműködési projektünk e területen megvalósuló innovatív kezdeményezések megismertetését szolgáló tanulmányutak, szakmai rendezvények, ismeretterjesztő kisfilmek és kiadványok megvalósítását kívánja elsődlegesen biztosítani. Mind a ZZSZ HACS, mind pedig a Zala Termálvölgye HACS illetékességi területén fellelhető olyan egyedi kezdeményezések (pld, kivi, füge, gránátalma, khaki termesztés, illetve rezisztens és őshonos magyar szőlőfajták és gyümölcsök, gyógynövények termesztése), melyek bemutatásra és megismertetésre érdemesek, gazdasági jelentőséggel bírnak, sőt akár kitörési pontjai is lehetnek a térségi agrárgazdaságnak. A tervezett projekt a tervezési területünkön kívül eső jó példák felkutatását és megismertetését is célul tűzte ki.
    - Együttműködés jellege: tudástranszfer – jó gyakorlatok megismerése; ismeretterjesztés

- Tervezett tevékenységek: tanulmányutak / szakmai rendezvények / ismeretterjesztő kisfilmek, kiadványok
- Tervezett partnerek: Zala Termálvölgye Egyesület
- Tervezett költségvetés: 10 millió Ft
- Célcsoport: A ZZSZ HACS és a Zala Termálvölgye HACS tervezési területén tevékenykedő zártkerti ingatlantulajdonosok, őstermelők, vállalkozók, önkormányzati vezetők, civil szervezetek tagjai és vezetői.

b) Egyéb együttműködések megvalósítása

Egyesületünk megalakulása óta aktívan vett részt határon átnyúló projektek megvalósításában. Jelenleg egy turisztikai tárgyú szlovén-magyar INTERREG együttműködésben vagyunk érintettek, mely még elbírálás alatt áll. A projekt címe „SIDEWAY TRAVELLER”, partnereink: Zavod Primoža Trubarja Murska Sobota (vezető partner), Raziskovalno Izobraževalno Središče Dvorec Rakičan (partner) és Körmend Város Önkormányzata.

A ZZSZ HACS a 2023-2027-es uniós tervezési időszak során tervezi az „Okos Falu” programba való bekapcsolódást is. Ennek módja és tartalma jelenleg még kidolgozás alatt áll!

9.3 Kommunikációs terv

Célcsoportok meghatározása: A Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiájában az „Értékkörző, megmaradó vidék” került stratégiai célként megfogalmazásra. Ez azt is jelenti, hogy a LEADER beavatkozás térségünkben az itt élő teljes lakosságot, valamennyi helyi közösséget célozza. Mindez a helyzetfeltárásban részletesen bemutatott, a teljes népettséget érintő hátrányos helyzet következménye. Ez az oka annak, hogy kommunikációs szempontból a HFS célcsoportja sem lehet más, vagyis a teljes itt élő lakosság. Elérésük elsősorban a helyi köz-, civil- és vállalkozói szférán és a személyes kommunikáción keresztül lehetséges, illetve eredményes.

A kommunikációs eszközök, tevékenységek típusai, a nyilvánosság tájékoztatásának módja: Mivel célcsoportunk erősen differenciált, ezért az alkalmazott kommunikációs eszközöknek is széles körűnek és eltérőnek kell lenniük. Ez az oka annak, hogy a nyilvánosság biztosítása érdekében többféle kommunikációs eszközt alkalmazunk. Ezek a következők:

1. fórumok: online és személyes formában
2. sajtómegjelenések
3. honlap
4. facebook
5. email-es kapcsolattartás
6. személyes kapcsolattartás
7. felhívások (plakátok)
8. egyéb eszközök

Az elmúlt néhány év eseményeinek hatására (pld. covid járvány) kimutatható változások történtek az emberek közötti kommunikációban. A direkt, személyes kommunikációs formák kissé háttérbe szorultak és megerősödtek a személyes jelenléthez nem kötött, pld. online kommunikációs technikák. A kommunikációs terv összeállításakor ezt a trendet is igyekeztünk figyelembe venni.

Az egyes kommunikációs eszközök sok esetben korosztályi meghatározottságot mutatnak. Például az idősebb lakosság körében ma is népszerűbbek a fórumok, a nyomtatott tájékoztatók, míg ezekre a fiatalok általában kevésbé fogékonyak.

A HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;

Egyesületünk Alapszabálya biztosítja azt a jogot, hogy a munkaszervezeti irodában mindenki betekinthes az egyesület dokumentumaiba a vonatkozó jogszabályok adta korlátok között, így a HFS-be, annak háttéranyagaiba is. Ezen túlmenően a HFS, illetve a legfontosabb egyesületi dokumentumok egyesületünk honlapján mindenki számára szabadon elérhetők. Természetesen arra is van mód, hogy mindezekkel kapcsolatban bárki észrevételt tegyen, akár emailen, telefonon vagy személyesen. A legfontosabb HACS dokumentumok iktatásra kerülnek, melyekről elektronikus iktatókönyvet vezetünk. Ez

lehetővé teszi az iratok gyors keresését. Az egyesület saját irattárral rendelkezik a munkaszervezeti irodában, melyhez minden munkavállalónknak szabad hozzáférése van. A ZZSZ HACS kommunikációs tevékenységében kiemelt jelentőséggel bír az online kommunikáció, mely elsősorban önálló weboldalunk üzemeltetését jelenti. Ezen keresztül osztjuk meg a ZZSZ HACS-csal kapcsolatos legfontosabb információkat. Honlapunk alkalmas arra is, hogy rajta keresztül az azt böngészők üzenetet küldjenek nekünk, vagyis a visszacsatolásra is van mód.

A kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és a humán kapacitás bemutatása:

A ZZSZ HACS kommunikációs tevékenységének felelőse és irányítója az egyesület elnöke, aki az ezzel kapcsolatos operatív feladatok ellátását a munkaszervezet bevonásával végzi. Mind ő, mind pedig a munkaszervezet valamennyi dolgozója több éves közigazgatási tapasztalattal rendelkezik, így gyakorlottak a hivatali és ügyfelekkel való kommunikációban. Az itt dolgozók mindegyike felsőfokú végzettséggel rendelkezik, kommunikációs készségeik a munkaszervezetben elvégzendő feladatok ellátására alkalmassá teszik őket. Számítástechnikai ismereteik megfelelőek, olyannyira, hogy munkaszervezetünk képes saját maga előállítani plakátokat, kiadványokat és egyéb nyomtatott kommunikációs eszközöket.

A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve:

A HFS tervezés szakasza: ekkor mind a fórumok, mind a személyes egyeztetések, továbbá a honlapon, közösségi médiában és emailen történő kommunikáció egymással párhuzamosan zajlott.

A HFS elfogadás szakasza: ebben a szakaszban- az elfogadás után - a végleges HFS felkerül az egyesület honlapjára, ahol mindenki számára az egész tervezési időszak alatt elérhetővé válik.

A HFS megvalósítás szakasza: az egyes intézkedések megismertetése érdekében fórumokat, személyes egyeztetéseket szervezünk, plakátokat helyezünk ki, a HACS tagoknak tájékoztató emaileket küldünk, honlapunkon és facebook oldalunkon megjelenítjük az aktuális információkat, s igyekszünk a helyi sajtóban is megjeleníteni.

A kommunikációs tevékenység pénzügyi terve:

A kommunikációs tervben felvázolt eszközök alkalmazása ugyan pénzügyi források rendelkezésre állását feltételezi, azonban ezek összességében nem túl magasak. Az egyesület költségvetése éppen ezért alkalmas a kommunikációs költségek fedezésére. Legtöbbjük csak eseti jelleggel jelentkezik – pld. sajtóhirdetések -, a fixek pedig beépültek a működési költségbe (pld. internet havidíj (8.656 Ft/hó)).

9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek

A ZZSZ HACS a 2023-2027-es uniós tervezési időszakban saját projektként az alábbi fejlesztéseket kívánja megvalósítani:

1) **ZZSZ tudástranszfer:**

A projekt célja és indokoltsága: Tervezési területünkön a ZZSZ HACS az egyetlen térségi szemléletű, aktív vidékfejlesztési szervezet, ezért kiemelten fontosnak tartjuk a térségben való gondolkodás fenntartását, fejlesztését. Ezen túlmenően ösztönözni kívánjuk az innovatív megoldások alkalmazását, ezek meghonosítását, és nem utolsósorban hiszünk a közös élmények közösségformáló erejében. Mindezek miatt tartjuk kimondottan fontosnak azt, hogy 2023-2027 között, rendszeresen tanulmányutakat szervezhessünk külföldre vagy belföldre, elsősorban az egyesület tagsága, másodsorban a HACS illetékességi területén élők számára, jó példák és gyakorlatok megismerése, ismeretek bővítése céljából.

Tervezett tevékenységek: külföldi vagy belföldi tanulmányút szervezése és lebonyolítása

Becsült költség: 6.908.406 Ft.

Specifikus cél:

- 1) Közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése;

Eredményindikátor: minimum 2 db rendezvény (tanulmányút)

2) **ZZSZ térségmarketing:**

A projekt célja és indokoltsága: Térségi kiadványokat jószerével csak a ZZSZ HACS adott ki az utóbbi 10 évben – egy-egy kivételtől eltekintve. Ezek sikerét mutatja, hogy jórészt mára már teljesen elfogytak. Úgy gondoljuk, hogy

vannak olyan gazdaságfejlesztési (pld. turisztikai), vagy közösségfejlesztési célok, amelyek eredményességéhez ezek a kiadványok – legyenek azok nyomtatottak vagy elektronikusak – érdemben hozzá tudnak járulni.

Tervezett tevékenységek: kiadványok összeállítása és elkészíttetése.

Becsült költség: 6.000.000 Ft.

Specifikus cél:

- 1) Közösségi élet, közösségi marketing, közösségi terek infrastrukturális fejlesztése, épített és kulturális örökség megőrzése;

Eredményindikátor: minimum 1 típusú térségi kiadvány

10. Monitoring és Indikátorok

A monitoring folyamatok eredményeinek révén az Európai Bizottság értékes információkhoz jut, amelyek:

- elemzési szempontból szilárdan megalapozzák a jövőbeni szakpolitikai tervezőmunkát;
- segítséget nyújtanak a szakpolitikai célkitűzések és a programok célkitűzéseinek kidolgozásához, a későbbiekben pedig eszközül szolgálnak a kitűzött célok hosszú távú megvalósulásának mérése során.

A monitoring megfelelő végrehajtásának feltétele, hogy a szakpolitikai célkitűzések és a tervezett intézkedések összhangban legyenek egymással. A kiegyensúlyozott területfejlesztés, során hangsúlyos szerepet kap a foglalkoztatás és növekedés előmozdítása, illetve a szegénység visszaszorítása a vidéki térségekben.

A közös kereten belül végzett értékelés a szakpolitikai intervenciók intézkedések hatását hivatott felmérni. Az értékelés tényekkel szolgál a döntéshozatali munkához, és javítja a KAP keretében végrehajtott intervenciók intézkedések hatékonyságát, hasznosságát és eredményességét. Ezen túlmenően az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot is növeli, és előmozdítja a kapcsolódó tanulási folyamatokat.

Annak érdekében, hogy az értékelések szerves részét képezzék a szakpolitikai döntéshozatali folyamatnak, és teljesüljenek az előírt referenciaértékek, a Bizottság iránymutatásokat és eszköztárat dolgozott ki a jogalkotás minőségének javítása érdekében, melyek követelményeket fogalmaznak meg, és ismertetik a bevált módszereket a KAP kiértékelésére vonatkozóan.

2021. december 6-án az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a KAP-stratégiai tervekhez nyújtott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló (EU) 2021/2115 rendeletet. Ez a rendelet létrehozta a teljesítmény-, monitoring és -értékelési keretet, amelyet 2023 és 2027 között kell majd alkalmazni a közös agrárpolitikára vonatkozóan.

A teljesítmény-, monitoring és -értékelési keret elősegíti, hogy a szakpolitikai hangsúly a szabályoknak való megfelelésről a teljesítményre és az eredményekre helyeződjön át. Ez az új teljesítményalapú teljesítési modell közös teljesítménymutatókat alkalmaz.

Ezek közé a közös teljesítménymutatók közé tartoznak a következő indikátorok:

- kimeneti mutatók, amelyek a KAP végrehajtásának nyomon követésére fognak szolgálni;
- eredménymutatók, amelyek segítségével figyelemmel lehet kísérni, milyen előrelépést érnek el az uniós országok az előre kitűzött célértékek teljesítése terén;
- kontextus- és hatásmutatók, amelyek használatával meg lehet állapítani, hogy általánosságban hogyan teljesít, a szakpolitika a KAP célkitűzéseire képest.

A HACS-okra vonatkozó adatok

- A HACS tervezési területével lefedett települések száma, a lakossági adatok (a HACS területének népességére vonatkozó információ).

- A HACS tagjainak teljes száma az alábbi bontás szerint:
  - azok amelyek valamely közigazgatási szervet képviselnek;
  - azok, amelyek helyi magángazdasági érdekeket képviselnek (például gazdasági szervezetek, helyi vállalkozások stb.);
  - azok, amelyek helyi szociális érdekeket képviselnek (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.), valamint
  - az egyéb eltérő kategóriákba sorolható tagok.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok teljes száma szervezettípus szerinti bontásban:
  - azon tagok száma, akik valamely közigazgatási szervet képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek helyi magángazdasági érdekeket (például gazdasági szervezeteket, helyi vállalkozásokat stb.) képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek helyi szociális érdekeket (például nem kormányzati szervezeteket, helyi egyesületeket stb.) képviselnek;
  - azon tagok száma, akik/amelyek az egyéb eltérő kategóriákba sorolhatóak.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó HACS tagok neme.
- A HACS döntéshozó testületét alkotó tagok életkora, kiemelten a fiatalok száma a HACS döntéshozó testületében, 41. életévét be nem töltött személy.

A HACS-ok tevékenységeire vonatkozó adatok

- A HACS által végrehajtott műveletek száma összesen (a HF-ek keretében kibocsátott TO-kban szereplő kedvezményezettek megbontása jogi státusz szerint):
  - a magánszemélyek vagy vállalkozások által végrehajtott műveletek száma;
  - a közigazgatási szervek által végrehajtott műveletek száma;
  - a helyi magángazdasági érdekek képviselői (például vállalkozói szövetségek, kereskedelmi kamara stb.) által végrehajtott műveletek száma;
  - a helyi szociális érdekek képviselői (például nem kormányzati szervezetek, helyi egyesületek stb.) által végrehajtott műveletek száma;
  - a kutatási szervezetek által végrehajtott műveletek száma;
  - a több, különböző típusú szereplő által közösen végrehajtott műveletek száma;
  - eltérő kategóriákba tartozó szereplő által végrehajtott műveletek száma.
- A HACS által végrehajtott interregionális együttműködési projektek száma.
- A HACS által végrehajtott transznacionális együttműködési projektek száma.
- A tudástranszferhez kapcsolódó műveletek száma, beleértve a fenntartható, gazdasági, társadalmi, környezeti és éghajlatbarát teljesítményre vonatkozó tanácsadást, képzést és tudáscserét.
- A termelői szervezetekkel, a helyi piacokkal, a rövid ellátási láncokkal és a minőségrendszerekkel kapcsolatos műveletek száma, beleértve a beruházások támogatását, a marketingtevékenységeket stb.
- A megújuló energia-termelési kapacitásokhoz kapcsolódó műveletek száma, beleértve a biomassza alapú energiatermelés kapacitásaihoz kapcsolódó műveleteket is.
- A környezeti fenntarthatósághoz, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célok eléréséhez hozzájáruló műveletek száma a vidéki térségben.
- A munkahelyteremtő műveletek száma.
- A vidéki vállalkozásokat – többek között a biomassza alapú gazdaság területén működő vállalkozásokat – támogató műveletek száma.
- Az intelligens falvakra vonatkozó stratégiákkal kapcsolatos műveletek száma.
- A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához, többek között a széles sávú rendszerekhez való hozzáférést javító műveletek száma.

- A társadalmi befogadás területén végrehajtott műveletek száma.
- Az egyéb, eltérő kategóriákba tartozó műveletek száma.

10.1 Monitoring

A közös kereten belül végzett monitoring kulcsfontosságú információkkal szolgál a KAP végrehajtásáról. Az Európai Bizottság szorosan nyomon követi a mezőgazdasági piacok alakulását, a vidékfejlesztés terén jelentkező fejleményeket és a KAP forrásainak felhasználását.

A ZZSZ HACS által megvalósított monitoring célja a forrásfelhasználás nyomon követése, illetve a HFS indikátorainak teljesülésének figyelemmel kísérése. Ez folyamatos – legalább heti rendszerességgel frissített – adatbázis létrehozásával valósul meg, melynek alapja az IIER2-ből a HACS-ok számára biztosított elérhető adatok köre.

Ezt egészítik ki azok a bekért adatok, amelyeket a pályázat benyújtás során várunk el. Ilyenek elsősorban azok az eredményindikátorok, amelyek a HFS céljainak teljesülése szempontjából fontosak számunkra. Éppen ezért – valószínűleg – a támogatási kérelmekhez csatolandó projekttervekben kell majd a pályázóknak pontos értékekkel meghatározniuk ezeket. Mindez ellenőrizhetőséget és egyértelmű helyzetet teremt.

Ugyancsak fontosnak tartjuk a LEADER kiírásokra benyújtandó, illetve már benyújtott projektek HFS-hez való illeszkedésének kontrollját, amit előzetes projekttegyeztetésekkel, illetve a kifizetési kérelmek (lehetőség szerinti) nyomon követésével kívánunk biztosítani. A korábbiakhoz hasonlóan élni kívánunk azzal az eszközzel, miszerint a támogatási kérelmek benyújtása csak és kizárólag a ZZSZ HACS munkaszervezete által kiadott, illeszkedésre vonatkozó nyilatkozat birtokában lehetséges. Ez a fajta megoldás garanciája lehet annak, hogy csak olyan kérelmek érkezzenek be, melyek összhangban állnak a HFS céljaival. Ennek ellenőrzését biztosítja az is, hogy a támogatott fejlesztések megvalósulásáról szöveges beszámolót és fotódokumentációt kérünk a Kedvezményezettektől, ami a cél szerinti forrásfelhasználás kontrollálását van hivatva szolgálni.

10.2 Az indikátorok megadása

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Képzésben, tanácsadásban, ismeretcsereben résztvevők száma	R.1 ^{PR} A teljesítmény javítása ismeretek és innováció révén: A fenntartható gazdasági, társadalmi, környezeti, éghajlattal és az erőforrások hatékonyságával kapcsolatos teljesítmény javítása érdekében tanácsadásban részesülő, illetve képzésben, ismeretcsereben vagy az európai innovációs partnerség KAP által támogatott operatív	személyek száma	---	---	---	---	---	---	---

	csoportjaiban részt vevő személyek száma								
Termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok száma	R.10 ^{PR} Az ellátási lánc szervezettségének javítása: A KAP keretében támogatott termelői csoportokban, termelői szervezetekben, helyi piacokon, rövid ellátási láncokban és minőségrendszerekben részt vevő gazdaságok aránya	gazdaságok száma	---	---	---	---	---	---	---
Képzett megújuló energiatermelő kapacitás	R.15 A mezőgazdaságból, erdészetből, valamint egyéb megújuló forrásokból származó megújuló energia: Támogatott beruházások a megújulóenergia-termelés kapacitásbővítésébe, a biomassza-alapú energiák termelését is beleértve (kW)	kilowatt	---	---	---	---	---	---	---
	Napelemes fejlesztések		---	---	---	---	---	---	---
	Biomassza		---	---	---	---	---	---	---
	Egyéb		---	---	---	---	---	---	---
Új munkahelyek száma	R.37 Növekedés és munkahelyteremtés a vidéki térségekben: KAP-projektek keretében támogatott új munkahelyek (önfoglalkoztatás is, de a projekt kiépítéséhez szükséges munka nem)	teljes munkaidős egyenérték	---	---	1	1	1	1	1
A KAP támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok száma	R.39 A vidéki gazdaság fejlesztése: A KAP keretében nyújtott támogatással fejlesztett vidéki gazdaságok, köztük a biomassza alapú gazdaságok száma	gazdaságok száma	---	---	---	---	---	---	---

A támogatott „okos falu” stratégiák száma	R.40 A vidéki gazdaság okos átmenete: A támogatott „okos falu” stratégiák száma	„okos falu” stratégiák száma	---	---	1	1	1	1	1
A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság száma	R.41 ^{PR} Összeköttetés teremtése Európa vidéki térségei között: A szolgáltatásokhoz és az infrastruktúrához a KAP- támogatásnak köszönhetően jobb hozzáféréssel rendelkező vidéki lakosság aránya	fő	---	---	---	---	---	---	---
Rendezvényeken résztvevők száma + felzárkóztatási projektek érintettjeinek száma	R.42 A társadalmi befogadás előmozdítása: A társadalmi befogadást célzó, támogatásban részesülő projektekkel érintett személyek száma	fő	---	---	---	---	---	---	---
Beszerzett eszközök száma	A projekt keretében beszerezett eszközök száma	db	---	---	---	---	---	---	---
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	db	---	---	16	16	16	16	16
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	db	---	---	20	20	20	20	20
Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	db	---	---	---	5	5	5	5
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósult rendezvények száma	db	---	---	1	1	3	3	3

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Térségi vállalkozásfejlesztés a ZZSZ HACS területén	0	176	0	0	0	176	58,9
2.	Közösségi célú helyi fejlesztések	0	60	25	0	0	85	28,4
3.	Helyi civil kezdeményezések támogatása	0	25	0	0	0	25	8,4
4.	ZZSZ tudástranszfer	0	3,508406	0	3,4	0	6,908406	2,3

5.	ZZSZ térségmarketing	0	0	3	0	3	6	2
	Összesen	0	264,508406	28	3,4	3	298,908406	100

b) A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek	0	21,205029	21,205028	21,205028	21,205028	84,820113
Animációs költségek	0	1,116054	1,116054	1,116054	1,116054	4,464216
Egyéb tervezett bevételek	0	1	1	1	1	4
Összesen	0	23,321083	23,321082	23,321082	23,321082	93.284329

Melléletek

1. számú melléklet: A HACS összetételének részletes bemutatása

A Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület 2008. augusztus 5-én alakult. Mint hivatalosan elismert LEADER akciócsoport, 53 település fejlesztésének koordinációjáért volt felelős, s bár illetékességi területe időközben változott, lényegében ma is ezt a feladatot látja el. A HACS jogi formája egyesület.

A 2007-2013-as Európai Unió tervezési ciklusban az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) végrehajtása idején a ZZSZ HACS tervezési területéhez 53 település tartozott a Letenyei-, Lenti- és Zalaegerszegi járásokból. A 2014-2020-as programozási időszakban Lenti város önálló LEADER HACS-ot hozott létre, ezért bizonyos települések kiléptek, míg a Nagykanizsai járásból mások beléptek egyesületünkbe, emiatt településeink száma 41 db-ra módosult. A jelenlegi, 2023-2027-es uniós tervezési ciklusnak kisebb területmódosulással vágunk neki, mivel az előzetes elismerés során 40 db településre vonatkozóan kaptunk tervezési jogosultságot.

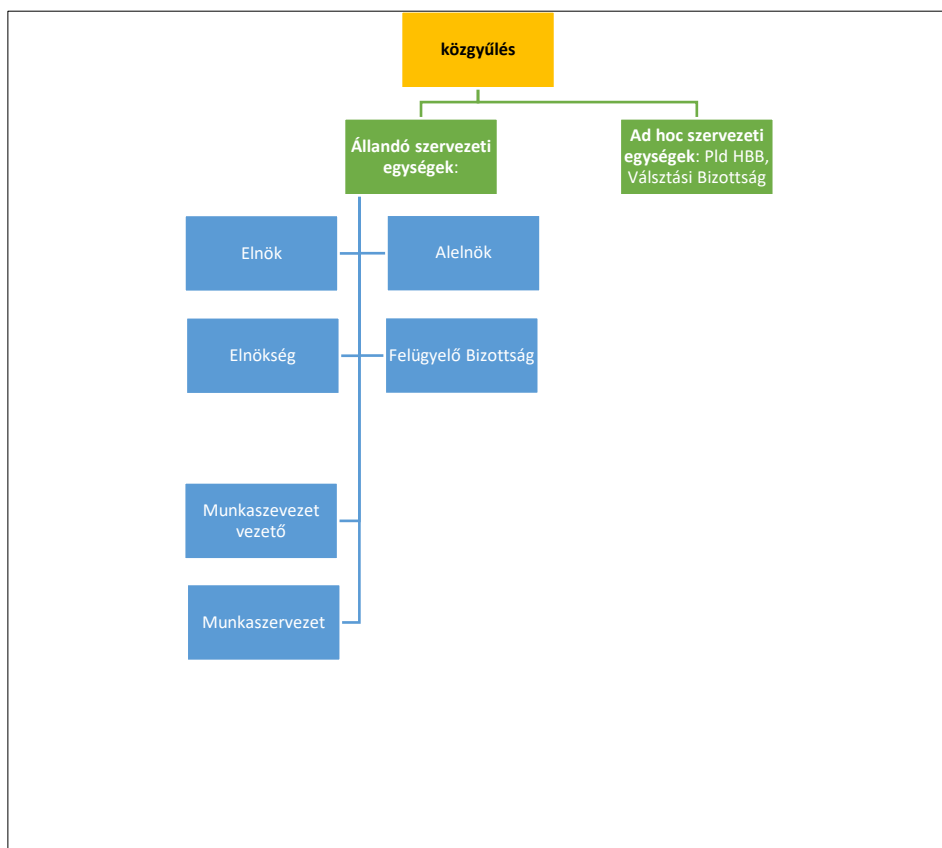
Az Egyesület célja az Alapszabály szerint: „(...) Az Egyesület célja a működési területén élő lakosság életminőségének javítása, a vidékfejlesztés- és területfejlesztés társadalmi-gazdasági szerepének erősítése.” E célok megvalósítása érdekében az Egyesület az Alapszabályban nevesített tevékenységeket végzi.

A 2024-2027 közötti Európai Unió tervezési időszak vonatkozásában a KAP ST és a vonatkozó EU és hazai jogszabályok alapján megjelenő „LEADER Helyi Akciócsoportok támogatása” című, KAP-RD57-24 azonosító számú pályázat III. pontjában meghatározottak szerint látja el egyesületünk a LEADER Program helyi koordinálását, lebonyolítását.

A ZZSZ HACS megalakulásakor a civil, vállalkozói és önkormányzati szféra azonos számban képviseltette magát. Az azóta eltelt évek alatt, leginkább a területi változások miatt ezek az arányok felbomlottak. Ez azonban éppen a jogszerű működés velejárója, hiszen az egyesületi tagoknak jogukban áll a szervezetből való szabad kilépés is. Pillanatnyilag 74 tagja van egyesületünkben, akik közül 52 % az önkormányzati szférát képviseli, míg 48% a civil és vállalkozói szférát.

Az Alapszabály szerint „(...) Az Egyesületnek tagja lehet minden olyan nagykorú magyar állampolgárságú természetes személy és jogi személyiségű civil vagy gazdasági szervezet, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, vagy az Egyesület működési területén lévő önkormányzat, kisebbségi önkormányzat, önkormányzati társulás, aki egyetért az

Egyesület céljaival, elfogadja az alapszabályt, rendszeresen fizeti a tagdíjat és felvételéhez az Elnökség hozzájárul.” Az eddigi gyakorlat szerint minden csatlakozni vágyó egyesületünk tagjává tudott válni, visszautasítás soha sem történt. A tagok jogait és kötelezettségeit az Alapszabály rögzíti.

A ZZZS HACS szervezeti rendszerét az Alapszabály határozza meg. Az egyesület szervei a közgyűlésen döntése alapján lehetnek állandó jellegűek – ezeket az Alapszabály tételesen felsorolja, jogait és kötelezettségeiket pontosan tisztázza - és lehetnek ad hoc jellegűek, azaz meghatározott időtartamra, egy-egy feladat ellátása érdekében létrehozott, ideiglenes szervezeti egységek.

Az egyesület legfőbb szerve a közgyűlés, számos kizárólagos jog egyedüli birtokosa. A legfőbb döntéseket a közgyűlés hozza.

A közgyűlés azonban nem ülhet össze mindig, így a folyamatos működéshez szükséges döntéseket az Elnök, az Alelnök és az Elnökség hozza meg. Mind az Elnök, mind pedig az Alelnök tagja az így 7 fős Elnökségnek. Ők az egyesület vezető tisztségviselői, mandátumuk 5 évre szól. Az Elnökség tagjait mikrotérsegenként választják a kiegyensúlyozott térségi

érdekvégyenesítés céljából. Emellett pedig a civil, vállalkozói és önkormányzati szférát azonos súllyal képviselik (az Elnök kivételével).

Az egyesület pénzügyi gazdálkodásának ellenőrzését egy, az Elnökségtől független, 3 tagú Felügyelő Bizottság végzi, mely kizárólag a közgyűlésnek van alárendelve.

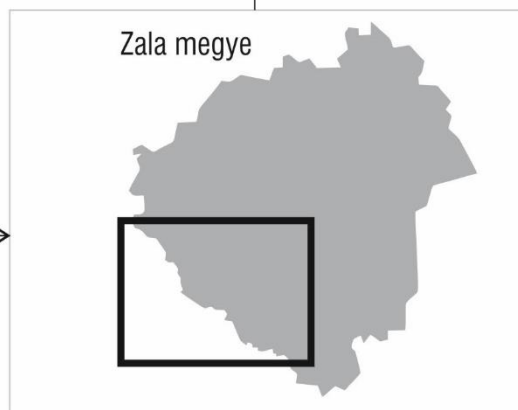
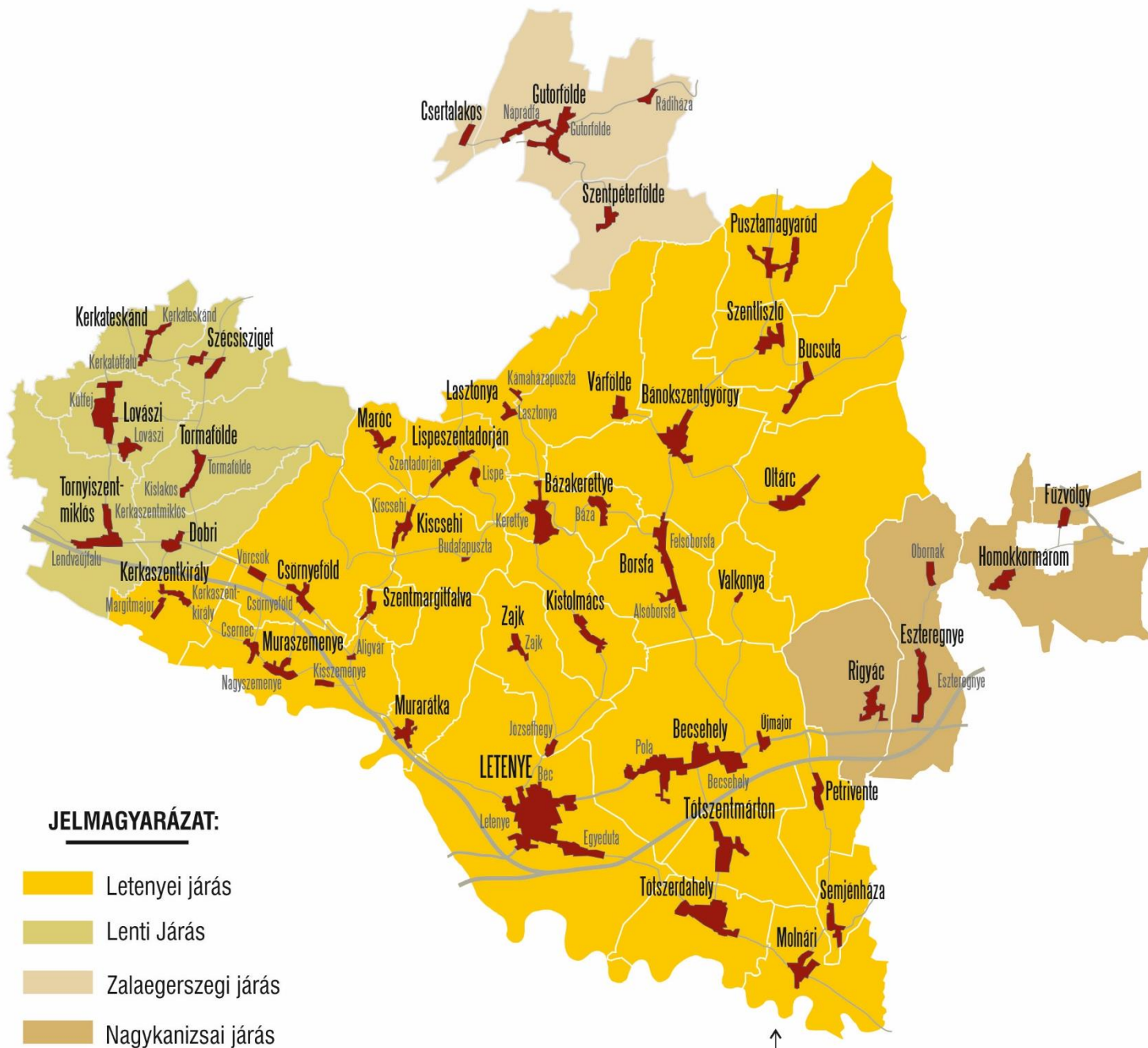
A mindennapi feladatok ellátása érdekében a ZZZS HACS munkaszervezetet hozott létre, melynek vezetője a munkaszervezet vezető. Jelenleg 3 fő tevékenykedik a munkaszervezetben, mindannyian kellő szakmai tudással és gyakorlati tapasztalattal rendelkeznek. A munkatársak valamennyien felsőfokú végzettségűek, több éves közigazgatási és projekt tapasztalattal rendelkeznek. Az iroda Kerkaszentkirályon, a Petőfi Sándor utca 1. szám alatt került kialakításra. A 2007-2013-as programozási időszakban az iroda akkreditációja is megtörtént.

Az ad-hoc szervezeti egységeket a közgyűlés hozza létre. Ezek közül a legjelentősebb a Helyi Bíráló Bizottság, mely a munkaszervezet által végzett LEADER pályázati ügyintézés zárása után a konkrét döntéseket hozza a támogatási kérelmek ügyében. A Zala Zöld Szíve HACS közgyűlése a három szféra közötti egyensúly figyelembevételével választ egy-egy programozási időszakra szóló mandátummal HBB-t, mely saját maga által kidolgozott és elfogadott eljárásrend alapján működik. A 2023-2027-es Európai Unió tervezési ciklusra választandó HBB annyiban lesz más a jelenleginél, hogy abban kötelezően helyet fog kapni a nemek közötti esélyegyenlőség jegyében egy hölgy, illetve a fiatalok érdekvédelme céljából egy 41 év alatti személy. Természetesen szférák közötti egyensúly ebben az esetben is alap kiválasztási elvként működik majd. A Helyi Bíráló Bizottság döntéseit többségi szavazással hozza, mégpedig olyan összetételben, mely alapján túlnyomó befolyással egyetlen szféra sem bír. Maga az eljárás külön eljárásrendben kerül rögzítésre, a pontos szabályok ebben lesznek lefektetve a korábban elmondottak szerint. A HBB amennyiben 2024. első félévben megjelennek az új pályázati kiírások, akkor még ebben az évben megkezdheti munkáját. Összehívására nem előzetesen lefektetett menetrend szerint kerül sor, hanem az ügymenet

függvényében a munkaszervezet és a munkaszervezet vezető javaslata alapján, mely gyakorlat a jelenlegi tervezési időszakban hatékonynak bizonyult.

1. számú melléklet: A ZSZS HACS tervezési területe a 2023-2027-es Európai Unió tervezési ciklusban

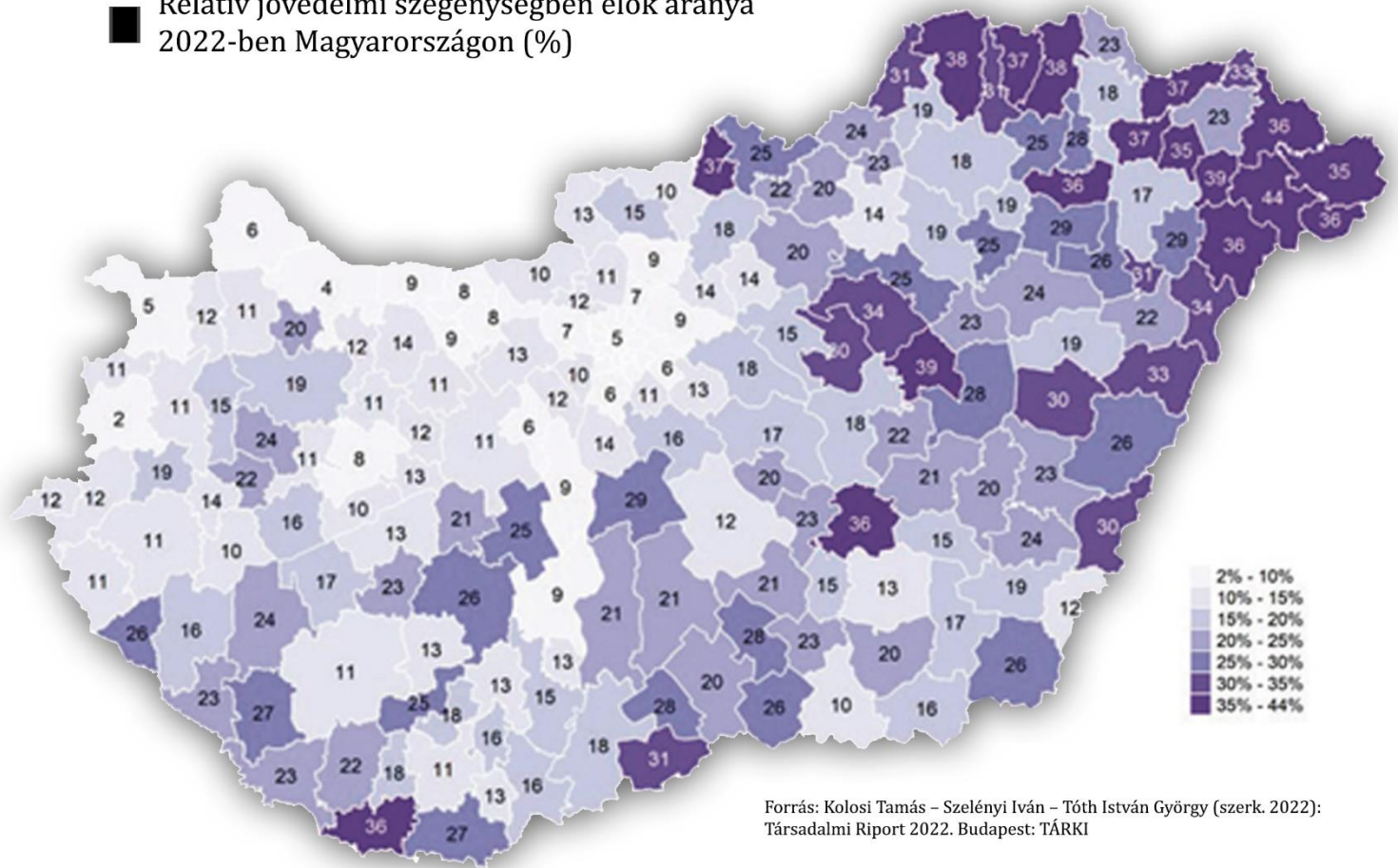
Járások szerinti beosztás (2023. évi állapot szerint)

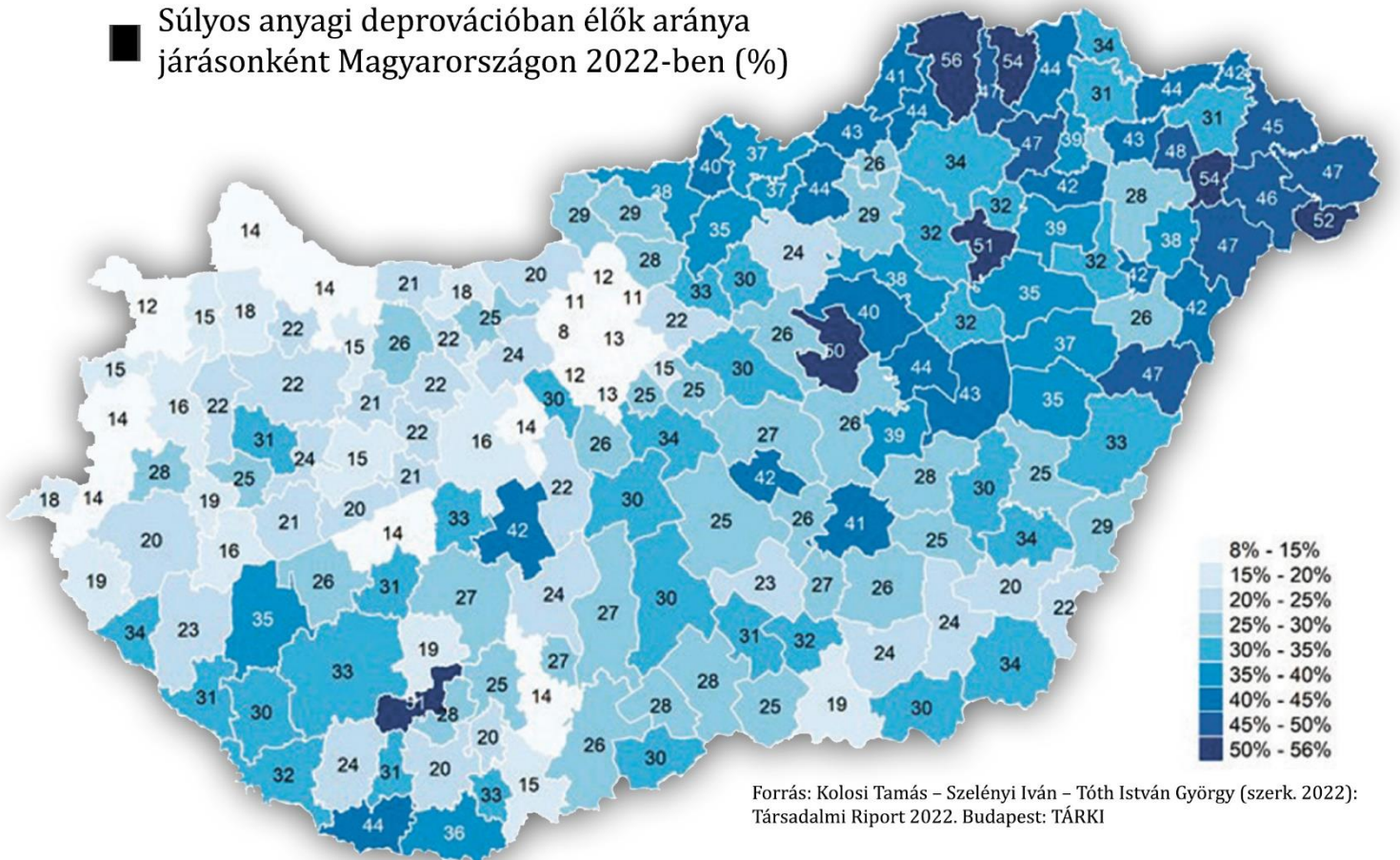

2. számú melléklet: A szegénység térszerkezeti jellemzői 2022-ben

■ Relatív jövedelmi szegénységben élők aránya
2022-ben Magyarországon (%)

■ Súlyos anyagi deprovációban élők aránya
járásonként Magyarországon 2022-ben (%)

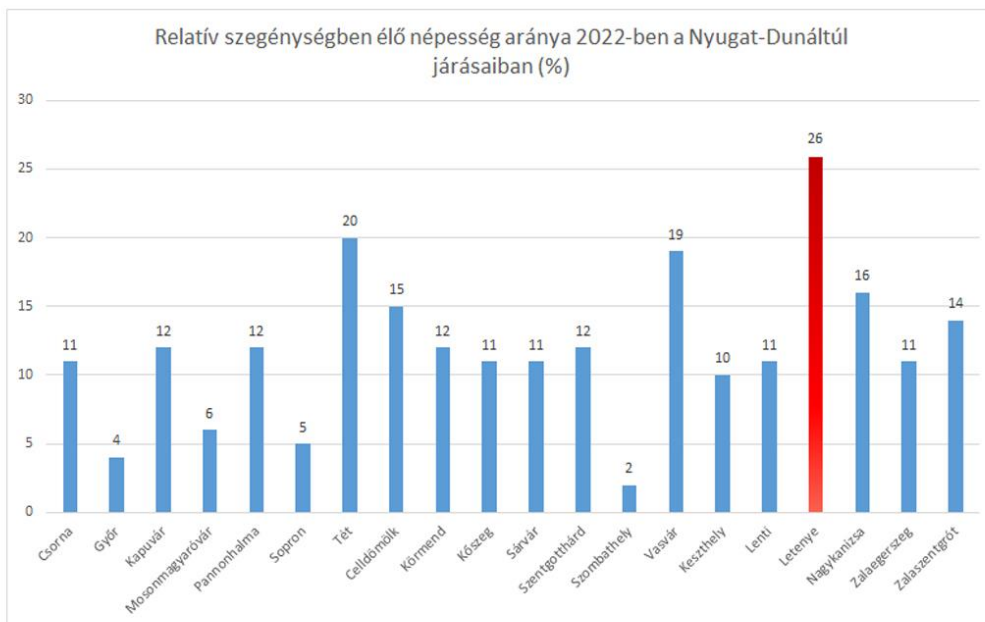

Súlyos anyagi deprivációban, illetve jövedelmi szegénységben élők járásonkénti aránya a Nyugat-Dunántúlon

Nyugat-Dunántúl	Súlyos anyagi deprivációban élők (%)	Szegénységben élők (%)	Országos rang	Régióon belüli rang	Megyén belüli rang
Győr-Moson-Sopron megye					
Csorna	18	11	26.	12.	6.
Győr	14	4	4.	3.	2.
Kapuvár	15	12	22.	9.	4.
Mosonmagyaróvár	14	6	8.	4.	3.
Pannonhalma	15	12	23.	10.	5.
Sopron	12	5	3.	2.	1.
Tét	22	20	69.	18.	7.
Vas megye					
Cellőmölk	22	15	54.	16.	6.
Körmend	14	12	17.	6.	3.
Kőszeg	15	11	16.	5.	2.
Sárvár	16	11	20.	8.	4.
Szentgotthárd	18	12	25.	11.	5.
Szombathely	14	2	2.	1.	1.
Vasvár	28	19	89.	19.	7.
Zala megye					
Keszthely	16	10	18.	7.	1.
Lenti	19	11	29.	13.	2.
Letenye	34	26	132.	20.	6.
Nagykanizsa	23	16	58.	17.	5.
Zalaegerszeg	20	11	33.	14.	3.
Zalaszentgrót	19	14	41.	15.	4.

Forrás: Kolosi Tamás – Szelényi Iván – Tóth István György (szerk. 2022): Társadalmi Riport 2022. Budapest: TÁRKI

Forrás: Kolosi Tamás – Szelényi Iván – Tóth István György (szerk. 2022): Társadalmi Riport 2022. Budapest: TÁRKI

3. számú melléklet: A Hegyháti Örökség Program rövid bemutatása

A zalai táj elválaszthatatlan részét képezik a szőlőhegyek. Nem csak azért mert ezek a szőlő- és gyümölcsstermesztés tradicionális szinterei, számtalan népi építészeti érték (pld. prэшáz) őrzői, védett növények és állatok otthonai, de azért is, mert ezer és ezer emlék, anekdota, történet teremt máig élő kapcsolatot itt ember és táj között.

Sajnos az utóbbi évtizedekben szőlőhegyeink egyre gyorsuló ütemben pusztulnak, sőt egyesek - mint például a szentmargitfalvai Justin-hegy - már teljesen elenyésztek. Azt mondanunk sem kell, hogy velük együtt megszámlálhatatlan érték is megsemmisül, amit passzívan végignézni komoly hiba volna!

A Zala Zöld Szíve Vidékfejlesztési Egyesület a szőlőhegyek megmentését egyik központi küldetésének tekinti, de nem csak azért, mert természetesen minket is ezer szál köt szülőföldünk hegyhátaival, hanem azért is, mert hiszünk abban, hogy ezek fejlesztése képes hozzájárulni térségünk egészének felemelkedéséhez. Miért mondjuk ezt? Többek között azért, mert ma, aki az agráriumban keresi a megélhetését úgy, hogy nem rendelkezik saját földbirtokkal, nagyon gyorsan szembe találkozik azzal a problémával, hogy itt Muraföldén a termőföld döntő része nagygazdaságok kezében van (vagy tulajdonként vagy haszonbérletként), így nem marad más lehetőség, mint a falubeli kert és a szőlőhegy. A másik ok pedig az, hogy számos követendő példával találkoztunk már, amelyek a gyakorlatban is bizonyítják, hogy van élet a XXI. században is a dél-zalai hegyháton. A szőlőhegyek klimatikus és tájképi adottságai, turisztikai potenciálja olyan érték, amit a helyi erőforrásokkal való gazdálkodás során nem szabad figyelmen kívül hagyni!

Egyesületünk már régóta foglalkozik a szőlőhegyek problematikájával, konkrétan azzal, hogy mi is az oka a mostani helyzet kialakulásának. Alaposan körbejártuk ezt a kérdést, aminek a végén arra a megállapításra jutottunk, hogy a szőlőhegyek pusztulása az elöregedés, a nagymértékű népességcsökkenés és az infrastrukturális fejlesztések elmaradásán túl legfőképpen annak köszönhető, hogy hegyhátaink sajnos elvesztették gazdasági értéküket! Ma már nem érték egy nadrágszűj parcella a hegyen, sok esetben csak nyűg, gazdasági haszna alig van. Ez a felismerés egyben a megoldás irányát is megszabja: vagyis, ha a szőlőhegyek valamiféleképpen vissza tudják nyerni gazdasági értéküket, azaz érdemes ott gazdálkodni, számottevő jövedelmet képesek termelni, akkor már meg van az ösztönzőerő a helyi gazdálkodásra, az ottani földek, épületek újra értékkel bírnak majd. A cél, tehát ez kell, hogy legyen!

Mert nem szükségszerű, hogy a szőlőhegyek pusztulása legyen a jövő! Vannak nagyon jó példák, amik azt bizonyítják, hogy van remény, a folyamatok megfordíthatók. Mi ezeket a lehetőségeket szeretnénk felkutatni, népszerűsíteni, hogy azok minél több helybélihez eljuthassanak.

A Hegyháti Örökség Program egy olyan komplex célrendszer, mely elsősorban a szőlőhegyek megőrzésére fókuszál. Eszközrendszere több dimenzióban értelmezhető: jelenti azoknak a tradícióknak, értékeknek a megőrzését és továbbadását, amitől szőlőhegy a szőlőhegy, ugyanakkor pedig legalább ennyire az új gazdálkodási módok, innovatív tevékenységek felkutatását, elterjesztését is! E program célrendszerét szolgálják bizonyos HFS-ben rögzített LEADER pályázati felhívások.